

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W WARSZAWIE

Nr ewid. 184/2005/P/05/155/LWA

Informacja
o wynikach kontroli
Wykorzystania przez małe i średnie
przedsiębiorstwa pomocy finansowej
uzyskanej w ramach programu:
„PHARE 2001 Spójność Społeczno
Gospodarcza – Rozwój Małych
i Średnich Przedsiębiorstw”
z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych

W a r s z a w a m a r z e c 2 0 0 6 r .

Misją *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Delegatury NIK w Warszawie:
Mieczysław Kosmański

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-xxxx-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści

1.	Wprowadzenie	5
2.	Podsumowanie wyników kontroli	6
2.1.	Ogólna ocena skontrolowanej działalności	6
2.2	Synteza wyników kontroli	6
2.2.1	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)	6
2.2.2	Regionalne Instytucje Finansujące (RIF)	7
2.2.3	Beneficjenci programu FDI – mali i średni przedsiębiorcy.	12
2.2.4	Identyfikacja barier w dostępie małych i średnich przedsiębiorców do pomocy udzielanej w ramach programu FDI PHARE 2001 SSG.	13
2.3	Efekty finansowe działań kontrolnych	14
2.4	Uwagi końcowe i wnioski	16
3.	Ważniejsze wyniki kontroli	16
3.1	Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań organizacyjnych	16
3.1.1	Charakterystyka stanu prawnego	16
3.1.2	Charakterystyka uwarunkowań organizacyjnych programu FDI	22
3.2	Istotne ustalenia kontroli	26
3.2.1	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)	26
3.2.2	Regionalne Instytucje Finansujące (RIF)	27
3.2.2.1	Procedura przyjmowania i oceny wniosków o dotację	27
3.2.2.2	Zawieranie i rozliczenia umów o dotacje	32
3.2.2.3	Gospodarowanie przez RIF-y środkami na pokrycie kosztów operacyjnych programu FDI	38
3.2.3	Beneficjenci pomocy – mali i średni przedsiębiorcy	39
4.	Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	43
4.1	Przygotowanie kontroli	43
4.2	Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.	44
5.	Załączniki	47

1. Wprowadzenie

Temat i numer kontroli: Wykorzystanie przez małe i średnie przedsiębiorstwa pomocy finansowej uzyskanej w ramach programu: „PHARE 2001 Spójność Społeczno Gospodarcza – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw” z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych, Nr kontroli - P/05/155.

Celem kontroli była ocena wykonania zadań przez jednostki uczestniczące w procesie przyznawania i wykorzystania środków z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych (FDI), przeznaczonego dla małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w ramach programu PHARE 2001 Spójność Społeczno-Gospodarcza (SSG). W toku kontroli dokonano oceny następujących zagadnień:

- prawidłowość realizacji zadań polegających na finansowym i administracyjnym zarządzaniu Funduszem Dotacji Inwestycyjnych na poziomie regionalnym przez Regionalne Instytucje Finansujące (RIF), jako jednostki kontraktujące i zarządzające funduszem na obszarze poszczególnych województw;
- prawidłowość wykorzystania dotacji przez beneficjentów programu tj. małych i średnich przedsiębiorców, zgodnie z postanowieniami umów zawartych z RIF;
- efekty osiągnięte przy realizacji tego programu u małych i średnich przedsiębiorców.

W trakcie kontroli podjęto także próbę wskazania ewentualnych barier w dostępności małych i średnich przedsiębiorców do tego rodzaju pomocy udzielanej zarówno ze środków Unii Europejskiej, jak i polskich środków publicznych.

Kontrola została podjęta przez NIK z własnej inicjatywy¹ i obejmowała lata 2003-2005 (do 31 maja 2005 r.) z tym, że dane dotyczące efektów zrealizowanych zadań inwestycyjnych były aktualizowane do czasu przeprowadzenia kontroli. Kontrolę przeprowadzono w okresie od 1 czerwca do 28 października 2005 r.

Kontrolą objęto 5 Regionalnych Instytucji Finansujących w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim i dolnośląskim oraz 29 beneficjentów, którzy otrzymali dotacje w ramach badanego programu (łącznie 34 jednostki).²

¹ Kontrola mieściła się w ramach priorytetowych kierunków i obszarów badań przyjętych przez NIK na lata 2003 – 2005, obejmujących obszar 5.1 czyli *Wykorzystanie Funduszy Unii Europejskiej, z uwzględnieniem efektywności działań na rzecz optymalnego wykorzystania tych środków, w tym kierowanych na rozwój infrastruktury kraju.*

² Wykaz skontrolowanych jednostek stanowi załącznik nr 1 do niniejszej informacji.

W informacji wykorzystano też wyniki kontroli doraźnej I/06/001 – „Rozliczenie wykorzystania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości środków przeznaczonych na pomoc dla małych i średnich przedsiębiorców w ramach programu: „PHARE 2001 Spójność Społeczno Gospodarcza – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw” z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych i przekazanych Regionalnym Instytucjom Finansującym” przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Warszawie w styczniu 2006 r.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena skontrolowanej działalności

1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizowanie zadań w zakresie zarządzania Funduszem Dotacji Inwestycyjnych przez Regionalne Instytucje Finansujące, pomimo niepełnego wykorzystania budżetu programu z przyczyn niezależnych od tych instytucji, stwierdzając jednocześnie nieprawidłowości, nie mające jednak istotnego wpływu na skontrolowaną działalność. Nieprawidłowości te miały charakter formalny i dotyczyły m.in. opóźnień w zawieraniu i rozliczaniu umów o dotacje lub błędów proceduralnych w zakresie oceny wniosków.
2. NIK pozytywnie ocenia wykorzystanie przez małych i średnich przedsiębiorców otrzymanych środków dotacji, stwierdzając pojedyncze nieprawidłowości i uchybienia dotyczące błędów przy sporządzaniu wniosków lub dokonywaniu rozliczeń. Założone efekty programu są realizowane i przejawiają się we wzroście zatrudnienia i wzroście przychodów ze sprzedaży towarów lub usług.

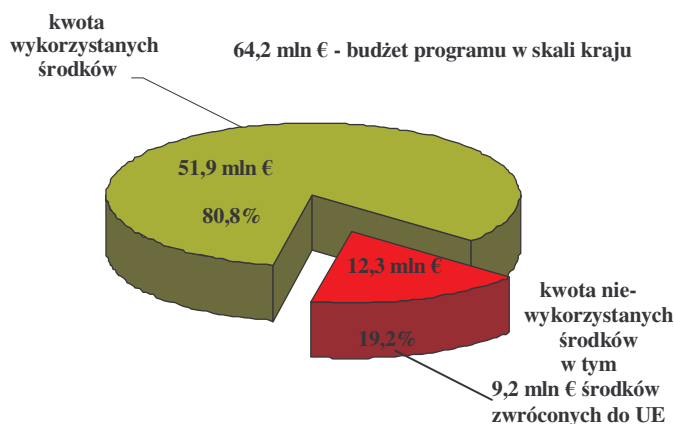
2.2 Synteza wyników kontroli

2.2.1 Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości prawidłowo wykonała zadania jednostki wdrażającej program FDI na poziomie krajowym. Zarówno środki pochodzące z Unii Europejskiej jak i środki na współfinansowanie programu, pochodzące z budżetu państwa, zostały przekazane do Regionalnych Instytucji Finansujących (RIF). PARP rzetelnie sporządziła sprawozdania z realizacji programu i przekazała je do Pełnomocnika ds. Realizacji Programu PHARE (PAO) usytuowanego w Ministerstwie Gospodarki i Pracy (MGiP) oraz dokonała rozliczenia finansowego.

Wykonanie programu FDI zakończyło się jednak niewykorzystaniem 12,3 mln euro, tj. 19,2 % limitu krajowego budżetu FDI (64,2 mln euro).

Niewykorzystane środki Funduszu Dotacji Inwestycyjnych budżetu programu w skali kraju

Generalną przyczyną niewykorzystania limitu środków były niższe niż planowano koszty kwalifikowane inwestycji, co stwierdzono podczas ostatecznego rozliczania się z beneficjentami oraz rozwiązywanie niezrealizowanych umów. Pomimo zawarcia umów wyczerpujących blisko w 100 % budżet programu (na kwotę 64,12 mln euro), po zakończeniu kontraktowania PARP zidentyfikowała zjawisko rezygnowania przez beneficjentów z realizacji tych umów. Było to spowodowane uruchomieniem programu FDI w ramach PHARE 2002, w którym wysokość dotacji wynosiła do 50 % planowanej wartości inwestycji, podczas gdy FDI 2001 przewidywał dofinansowanie tylko do 25 %. „Uwalnianie” niewykorzystanych środków następowało po ostatecznym terminie przewidzianym na zawieranie umów (30.04.2004 r.)³ i w związku z tym nie było możliwości ich ponownego zakontraktowania. Niewykorzystane środki pochodzące z rezerwy celowej budżetu państwa zostały zwrócone, a środki pochodzące z Unii Europejskiej w kwocie 9,2 mln euro (75% niewykorzystanych środków FDI), pomimo podjętych działań zostały utracone, tj. zwrócone na rachunek Komisji Europejskiej (szczegóły str. 26-27).

2.2.2 Regionalne Instytucje Finansujące (RIF).

1. Skontrolowane RIF-y prawidłowo realizowały zadania dotyczące rozpowszechnienia informacji o możliwości uzyskania środków pomocowych przez przedsiębiorców poprzez prowadzenie punktów konsultacyjnych i informowanie o zasadach udzielania pomocy w ramach programu na stronach internetowych. Stwierdzono jednak, że wnioskodawcy nie zawsze korzystali z pomocy RIF przy sporządzaniu wniosków o dotację, co w ocenie NIK mogło być

³ Dla PARP terminem zakończenia kontraktowania był 15.02.2004 r. tj. dzień zawarcia ostatnich umów z RIF-ami. Po tym terminie nie było już możliwości zmiany kwot przeznaczonych na pomoc dla MSP.

przyczyną odrzucania wniosków na poziomie oceny administracyjnej przez Komisje Oceniające⁴. Średni wskaźnik wniosków odrzuconych na etapie oceny administracyjnej i kryteriów kwalifikacyjnych tj. ze względów formalnych⁵ w stosunku do liczby wszystkich odrzuconych wniosków wyniósł w skontrolowanych RIF-ach 94 % (szczegóły str. 30-31).

2. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia prawidłowość działań skontrolowanych RIF-ów w zakresie procedury przyjmowania i oceny wniosków o dotację. W skontrolowanych jednostkach prawidłowo powołano Komisje Oceniające. Jednakże aż w trzech (na 5) zbadanych RIF-ach stwierdzono istnienie mechanizmów polegających na tym, że te same osoby dokonywały przyjmowania i oceny wniosków i jednocześnie odpowiadały za kontrolę, rozliczenia i wypłatę dotacji, co tym samym naruszało określony w umowach zawartych z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) wymóg rozdziału pomiędzy funkcjami kontraktowania i wdrażania (opis str. 28). Powyższy mechanizm, jako korupcjogenny, NIK oceniła negatywnie.

Określony w „Wytocznych dla Wnioskodawców starających się o dotacje na działania inwestycyjne”⁶, (dalej „Wytoczne dla wnioskodawców”) termin 15 dni kalendarzowych od terminu składania wniosków na dokonanie oceny oraz sporządzenie i przesłanie do PARP listy rekomendowanych wniosków nie był dotrzymywany. Dotyczyło to zwłaszcza pierwszego terminu rozpatrywania wniosków tj. 28 lipca 2003 r.⁷ Opóźnienia stwierdzono we wszystkich badanych RIF i wyniosły one od kilku do 46 dni (opis str. 27). Jako przyczynę tej nieprawidłowości RIF-y wskazywały liczbę złożonych wniosków i niewielki odstęp czasu pomiędzy pierwszym a drugim terminem składania wniosków (28 lipca i 18 sierpnia 2003 r.).

Komisje Oceniające dokonywały oceny złożonych wniosków kierując się przepisami określonymi przez PARP w „Wytocznych dla Wnioskodawców” i umowach zawartych pomiędzy PARP i RIF. Stwierdzono jednak, że RIF-y stosowały nieostre kryteria w zakresie dokonywanej oceny, co skutkowało odrzucaniem niektórych wniosków ze względów formalnych (np. brak

⁴ Weryfikacja wniosków o dotacje była trzystopniowa: Zgodności administracyjnej dotycząca warunków formalnych złożonego wniosku oraz kryteriów kwalifikacyjnych przedsięwzięcia i wnioskodawcy a następnie ocena techniczna i finansowa wniosku. Pracownicy RIF nie mogli dokonywać oceny prawidłowości sporządzenia wniosku ponieważ wnioski były składane w zamkniętych kopertach i były oceniane dopiero podczas Sesji Otwarcia przez Komisję Oceniającą.

⁵ Najczęstszymi przyczynami odrzucania wniosków ze względów formalnych były: brak podpisu na kopii dokumentu, kod banku dopisany ręcznie, brak wymaganych załączników, brak parafy na każdej stronie wniosku itp.

⁶ „Wytoczne dla Wnioskodawców” zostały zatwierdzone przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w dniu 19.05.2003 r. i opublikowane na stronie internetowej PARP w dniu 27.05.2003 r..

⁷ Ustalane na podstawie *Memorandum Finansowego Narodowego Programu Polskiego 2001 PL0008*, podpisanego 20 grudnia 2001 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Europejską. terminy składania wniosków to: w roku 2003 – 28 lipca, 18 sierpnia, 13 października, 15 grudnia., w roku 2004 – 16 lutego i 15 marca (pierwotnie 19 kwietnia).

pieczętki), a w innych przypadkach wzywaniem beneficjentów do złożenia dodatkowych wyjaśnień. Przyjęte procedury nie pozwalały RIF-om na jakiegokolwiek uzupełnianie złożonych wniosków, nakazując bezwzględnie odrzucać te, które nie spełniały kryteriów administracyjnych i kwalifikacyjnych⁸. Praktykę weryfikowania tylko niektórych wniosków w drodze składania dodatkowych wyjaśnień przez wnioskodawców NIK oceniła negatywnie, jako nieprawidłowość mogącą stymulować mechanizmy korupcjogenne poprzez nierówne traktowanie wszystkich wnioskodawców, na co wskazuje liczba wniosków odrzuconych na etapie oceny formalnej – ok. 90 % wszystkich odrzuconych wniosków (zob. str. 30). Stwierdzono, że Komisje Oceniające zwracały się o takie wyjaśnienia i wskaźnik uzyskiwanych wyjaśnień w stosunku do liczby złożonych wniosków wyniósł 5 %.

3. Stwierdzone błędy w ocenie wniosków były nieliczne. W jednej RIF (Warszawa) wystąpiły przypadki zaakceptowania przez Komisję Oceniającą wniosków przedsiębiorców, co do których, na podstawie treści wniosków i załączonych do nich oświadczeń, nie można było ustalić czy są małymi lub średnimi przedsiębiorcami⁹, mimo iż aktualny dokument rejestrowy wnioskodawcy wskazywał, iż w przedsiębiorstwie powyżej 25 % udziałów posiada inne przedsiębiorstwo (opis str. 28). Spełnianie tego kryterium było weryfikowane jedynie przez oświadczenie wnioskodawcy oraz aktualny dokument rejestrowy wnioskodawcy (nie starszy niż 6 miesięcy w momencie składania wniosku o dotację)¹⁰. Jako przyczynę występowania tej nieprawidłowości RIF wskazywała niemożność weryfikacji złożonych oświadczeń. NIK stwierdziła jednak, że Komisja zwracała się do niektórych wnioskodawców o złożenie dodatkowych wyjaśnień dotyczących udziałowców.

Stwierdzono też w jednej RIF (Warszawa), że Komisja Oceniająca zaakceptowała 4 wnioski (13,3 % badanej próby) przedsiębiorców o słabej kondycji finansowej, co było niezgodne z wymaganiami oceny wniosków określonymi w „Wytocznych dla Wnioskodawców”. Komisja przyznała im ilość punktów wystarczającą do znalezienia się na liście rekomendacyjnej i uzyskanie dotacji, podczas gdy powinna odrzucić te wnioski na etapie oceny administracyjnej. (opis str. 29).

⁸ Możliwość uzupełniania złożonych wniosków wprowadzono przy realizacji programu FDI PHARE 2002. Zmiany w procedurach programu FDI wprowadzone w PHARE SSG 2002 i 2003 zaprezentowano w załączniku nr 2 do niniejszej informacji.

⁹ Dotyczyło to 3 wnioskodawców tj. 10 % badanej próby 30 wniosków. Kryteria małego i średniego przedsiębiorcy zostały określone w art. 54 i 55 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.)

¹⁰ W programach PHARE SSG 2002 i 2003 wprowadzono obowiązek złożenia dodatkowego oświadczenia o spełnianiu kryteriów MSP przed podpisaniem umowy dotacji (zob. zał. nr 2 do niniejszej informacji).

W dwóch RIF-ach wystąpiły też przypadki (10 % w stosunku do badanej próby) zaakceptowania przez Komisje Oceniające wniosków pomimo ewidentnych błędów i nieprawidłowości w treści wniosku lub załączonych dokumentach (opis str. 29-30).

4. NIK nie stwierdziła istotnych nieprawidłowości w zakresie podpisywania przez badane RIF-y umów z wnioskodawcami, wypłaty zaliczek, monitoringu realizacji umów i ostatecznego rozliczania dotacji.

Jako nieprawidłowość NIK uznała jednak niedotrzymywanie ustalonego procedurami PARP terminu podpisania umowy w ciągu 41 dni od złożenia wniosku. Przyjęcie takiego terminu okazało się nierealne w świetle zaakceptowanej przez PARP możliwości oczekiwania pozytywnie rozpatrzonych wniosków na wolne środki z innych programów lub środki niewykorzystane. Opóźnienia w podpisywaniu umów wystąpiły we wszystkich badanych RIF-ach i wynosiły od kilku do kilkuset dni. (opis str. 36) Wydłużający się czas na zawarcie umowy stanowił jedną z przyczyn rezygnacji niektórych wnioskodawców z zawarcia umowy (3 przypadki we Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.).

Stwierdzono też, że we wszystkich badanych jednostkach kontraktujących wystąpiły opóźnienia w realizacji wypłat końcowych, wynoszące od kilku do 150 dni w stosunku do 60-dniowego terminu na realizację wypłat po złożeniu wniosku. W żadnym z powyższych przypadków beneficjenci nie zwracali się o naliczenie i wypłatę należnych z tego tytułu odsetek (szczegóły str. 34).

Przyjęty w umowach pomiędzy PARP a RIF-ami wskaźnik co najmniej 5 % bezpośredniego monitorowania i 10 % kontaktów telefonicznych i korespondencyjnych zrealizowanych umów był realizowany w różnym stopniu. Wynosił on od 44 udokumentowanych monitoringów, w tym 20 wizyt i 24 rozmów telefonicznych (27 %) w Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie do 167 wizyt monitorujących (96,5 % na 173 zawarte umowy) przeprowadzonych przez Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie (opis str. 34) Należy przy tym zauważyć, że przyjęty sposób monitorowania umów ograniczony do rozmów telefonicznych był, zdaniem NIK, metodą niewystarczającą do prawidłowego nadzorowania realizacji umów o dotację przez beneficjentów.¹¹

5. Niewykorzystanie limitu budżetu programu FDI dotyczyło wszystkich zbadanych RIF. Wskaźnik niewykorzystanych środków wyniósł od 10,8 % budżetu programu

¹¹ W programie PHARE SSG 2002 FDI zwiększono limit obowiązkowych monitoringów do 15 % umów rozliczonych w roku, w tym nie mniej niż 5 % wizyt monitorujących (zob zał. nr 2 do niniejszej informacji).

(4.121.514 euro) w Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. tj. 444.978 euro do 25,2 % budżetu programu (2.810.663 euro) w Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie tj. 707.528 euro. (opis str. 32-33)

Pomimo niewykorzystania przez RIF-y wszystkich środków wielu przedsiębiorców nie zostało rekomendowanych do otrzymania dotacji w ostatnim terminie składania wniosków (15 marca 2004 r.), choć prawidłowo i w terminie je złożyli, zostali zakwalifikowani do otrzymania pomocy, ale nie zawarto z nimi umów z braku środków. Liczba nie rekomendowanych wniosków wyniosła od 12 w Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie do 58 w Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie (opis str. 33). W ocenie NIK jedną z przyczyn „uwalniania” środków po ostatecznym terminie wyznaczonym na zakończenie kontraktowania był długi okres pomiędzy datą zawarcia umowy i datą jej ostatecznego rozliczenia, wynoszący nawet do kilkunastu miesięcy. Działanie RIF-ów dopuszczające do wydłużania okresu rozliczania umów lub umożliwienia beneficjentom wielokrotnego składania skorygowanych rozliczeń końcowych, aczkolwiek zgodne z procedurą określoną przez PARP, miało wpływ na powstanie „oszczędności” zbyt późno, aby mogły być one wykorzystane.

NIK pozytywnie oceniła egzekwowanie przez RIF-y zwrotu środków z tytułu rozwiązanych lub niewłaściwie realizowanych umów. Jedynie w czterech przypadkach stwierdzono trudności w odzyskaniu należności z tego tytułu (opis str. 36-37).

6. Pozytywnie oceniono również prawidłowość sporządzonych sprawozdań oraz rozliczanie się przez RIF-y wobec PARP. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły jedynie kilkudniowych opóźnień w stosunku do terminów określonych w umowach z PARP w zakresie składania raportów, oraz opóźnień dotyczących zwrotu środków lub wpłaty odsetek powstałych na rachunkach RIF. (2 przypadki - opis str. 37). Badane RIF-y na ogół prawidłowo gospodarowały środkami pochodzącymi z budżetu państwa przekazywanymi przez PARP na podstawie corocznej umowy dotacji, przeznaczonej na pokrywanie przez RIF kosztów operacyjnych obejmujących m.in. promocję, doradztwo, kontrolę i obsługę administracyjną, a stwierdzone nieprawidłowości były nieliczne (szczegóły str. 38-39).

2.2.3 Beneficjenci programu FDI – mali i średni przedsiębiorcy

1. Na 29 zbadanych małych i średnich przedsiębiorców¹² w 22 przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości. Stwierdzone u pozostałych 7 beneficjentów nieprawidłowości dotyczyły:
 - Braku informowania opinii publicznej o wkładzie finansowym Wspólnoty Europejskiej w inwestycje współfinansowane ze środków PHARE, co było niezgodne z art. 6 „*Warunków ogólnych*” stanowiących załącznik do umowy dotacji. Nieprawidłowości te stwierdzono u 6 przedsiębiorców (nie zamieszczono informacji o uzyskanej pomocy na stronie internetowej przedsiębiorstwa - 5 przypadków; nie zamieszczono informacji o uzyskanej pomocy w dokumentach wewnętrznych przedsiębiorstwa – 1 przypadek) (opis str. 40),
 - Niewykorzystania części sprzętu zakupionego ze środków dotacji – (opis str. 40),
 - Wykorzystywania poza terenem województwa części urządzeń, co było niezgodne z zasadami określonymi w „*Wytocznych dla Wnioskodawców*” - (opis str. 40),
 - Naruszenia art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹³ polegającego na dokonywaniu odpisów umorzeniowych wartości maszyn i urządzeń, które znajdowały się w ewidencji księgowej przedsiębiorcy jako środki trwałe w budowie - (opis str. 41),
 - Złożenia nieprawdziwego oświadczenia o nie posiadaniu zobowiązań z tytułu podatków oraz wpłat na ZUS – (opis str. 31),
 - Niedopełnienia obowiązku wynikającego z art. 4 ust.3 umowy dotacji dotyczącego prowadzenia rachunku bankowego w zł, co skutkowało koniecznością zwrotu przez beneficjenta wypłaconej zaliczki i w rezultacie utratą 2.809 zł kwoty dotacji (w wyniku różnic kursowych przy powtórnej wypłacie). (opis str. 41)
2. Ponadto stwierdzono cztery przypadki złożenia przez beneficjentów informacji o porównaniu 3 ofert¹⁴ pomimo., że sposób tego porównania wskazywał na dokonanie wyboru dostawcy bez faktycznego porównania ofert. W raportach do RIF przedstawiono oferty z różnych okresów realizacji inwestycji lub inne niż zgromadzone do porównania. Ponieważ ani PARP, ani

¹² Badaniem objęto 29 beneficjentów, którzy otrzymali środki pomocowe w ramach FDI w przedziale 40.000 – 50.000 euro, czyli w maksymalnej wysokości (dobór próby celowy, niestatystyczny).

¹³ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

¹⁴ „*Wytoczne dla Wnioskodawców*” w pkt 2.2.1 oraz załącznik do umowy dotacji (wzór raportu) nakazywały beneficjentom przedstawianie RIF porównania co najmniej 3 ofert od potencjalnych dostawców lub wykonawców wraz z uzasadnieniem wyboru, jeśli w umowie dotacji kwota środków dotacji wynosiłaby ponad 5.000 euro. Porównanie to wraz z uzasadnieniem należało dołączyć do Raportu Technicznego z realizacji przedsięwzięcia składanego wraz z wnioskiem o wypłatę dotacji. Warunek ten wynikał bezpośrednio z zapisów „*Praktycznego przewodnika procedur zawierania umów w ramach programu PHARE, ISPA oraz SAPARD*” opublikowanego w listopadzie 2000 r.

RIF-y nie określiły metodyki porównywania ofert przez beneficjentów¹⁵, NIK nie stwierdziła w powyższych przypadkach nieprawidłowości zgłaszając jednakże uwagi, co do sposobu wydatkowania przez beneficjentów środków publicznych (opis str. 41-42).

3. Większość zbadanych małych i średnich przedsiębiorstw osiągnęła założone w umowach dotacji efekty programu. Stwierdzono, że inwestycje zostały zrealizowane w zakresie określonym w umowach i skutkowały w większości przypadków wzrostem obrotów oraz założonym wzrostem zatrudnienia. Na 29 zbadanych przedsiębiorców w 28 przypadkach stwierdzono wzrost przychodów ze sprzedaży towarów lub usług, bądź wzrost obrotów. W 25 przedsiębiorstwach stwierdzono wzrost zatrudnienia. Tylko w jednym przypadku stwierdzono spadek zatrudnienia pomimo założonego wzrostu w umowie dotacji.

4. Ustalenia kontroli wykazały, że we wszystkich badanych przedsiębiorstwach końcowy udział dotacji w zł był niższy, o czym zdecydowały różnice kursowe pomiędzy datą zawarcia umowy (przyjęto w umowie sztywny kurs euro do rozliczenia), a datą rozliczenia inwestycji, pomimo że kwota liczona w euro była wypłacana zgodnie z umową. Skutkowało to niższym udziałem dotacji w wartości zrealizowanych inwestycji (zob. str. 35-36 niniejszej informacji).

2.2.4 Identyfikacja barier w dostępie małych i średnich przedsiębiorców do pomocy udzielanej w ramach programu FDI PHARE 2001 SSG

W toku kontroli została przeprowadzona anonimowa ankieta wśród pracowników RIF-ów zajmujących się obsługą programu FDI zawierająca następujące pytania: jakie problemy związane z wdrażaniem kontrolowanego programu zostały zidentyfikowane w trakcie realizacji programu, jak w ocenie RIF układała się współpraca z jednostkami wdrażającymi tj. PARP i PAO (Minister Gospodarki i Pracy) oraz czy konieczne są zmiany w obowiązującym systemie realizacji FDI z punktu widzenia realizacji kolejnych edycji programów pomocowych w sektorze MSP. Badanym (29) małym i średnim przedsiębiorcom zadano otwarte pytanie - w jaki sposób beneficjent ocenia współpracę z instytucjami wdrażającymi program (RIF i PARP)? Czy wystąpiły problemy w trakcie realizacji projektu? Czy w ocenie beneficjenta istnieją zagadnienia wymagające ulepszenia procesu wdrażania programu?

¹⁵ Powyższa sprawa znalazła uregulowanie, ponieważ od programu PHARE SSG 2002 FDI wprowadzono zasadę, że wszystkie oferty muszą być ważne na dzień dokonania porównania. oraz muszą zawierać opis przedmiotu, cenę i okres ważności oferty. (zob. zał. nr 2 do niniejszej informacji).

Wyniki ankiety wśród pracowników RIF wskazują, że we wszystkich badanych jednostkach zasadniczymi problemami były: zbyt duża liczba wniosków, zbyt sformalizowane i niejasne procedury skutkujące odrzucaniem znacznej liczby wniosków na etapie oceny formalnej, zbyt krótkie terminy na ocenę wniosków (15 dni) i na dostarczenie umowy kredytowej (30 dni), częste aneksowanie umów wydłużające terminy ich realizacji (szczegóły str. 38).

Ankieta przeprowadzona wśród przedsiębiorców wykazała głównie zbiurokratyzowanie i sformalizowanie procedur, ich niejasność oraz zbyt długie oczekiwanie na ocenę wniosku i zawarcie umowy dotacji (szczegóły str. 39). Sformułowane przez przedsiębiorców wnioski w większości postulowały uproszczenie i doprecyzowanie procedur związanych ze składaniem wniosków i dokonywaniem rozliczeń.

2.3 Efekty finansowe działań kontrolnych

Wyniki kontroli pozwoliły ustalić nieprawidłowości w wymiarze finansowym na kwotę 1.159.284 zł, w tym:

- Kwoty wydatkowane z naruszeniem „Wytycznych dla Wnioskodawców” oraz warunków umów:
 - a) 77.046 zł – Komisja Oceniająca Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. zarekomendowała do otrzymania dotacji wnioski 3 przedsiębiorców, pomimo że były niekompletne i w ocenie NIK należało je odrzucić na etapie oceny administracyjnej. (szczegóły str. 29)
 - b) 528.720 zł – Komisja Oceniająca Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie zaakceptowała wnioski 4 przedsiębiorców o słabej kondycji finansowej, co było niezgodne z wymaganiami oceny wniosków określonymi w „Wytycznych dla Wnioskodawców”. (szczegóły str. 29)
 - c) 153.954 zł – firma MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy zakupione maszyny i urządzenia o powyższej wartości uruchomiła poza terenem województwa, w którym uzyskała dotację, co było niezgodne z zasadami określonymi w „Wytycznych dla Wnioskodawców” oraz warunkami umowy. (szczegóły str. 40-41)
- Kwoty wydatkowane niegospodarnie:
 - a) 8.550 zł - firma MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy do czasu kontroli nie wykorzystywała zakupionego sprzętu. (szczegóły str. 40)

- Nierzetelne dane w ewidencji finansowo-księgowej lub sprawozdaniach:
 - a) 3.700 zł – w tym 3.200 zł zawyżenia kosztów operacyjnych Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. z powodu nierzetelnych danych zawartych w sprawozdaniach do PARP i jednocześnie zaniżenie kosztów operacyjnych o 500 zł z powodu błędu w ilości wypłaconych dotacji w sprawozdaniu do PARP. (szczegóły str. 38-39)
 - b) 39.983 zł - firma MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy umorzyła wartość środków trwałych w budowie, niezgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁶.(szczegóły str. 41)
- Inne nieprawidłowości finansowe:
 - a) 210.936 zł – kwota wypłat końcowych dokonana przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. po upływie 60 dni od prawidłowo złożonych wniosków, co było niezgodne z warunkami umów. (szczegóły str. 34)
 - b) 3.934 zł – kwota odsetek na koncie Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., które Agencja zwróciła do PARP dopiero 13 grudnia 2004 r., podczas gdy była zobowiązana zwrócić je do 15 stycznia 2004 r. (szczegóły str. 37)
 - c) 2.809 zł – kwota wynikająca z niedopełnienia przez firmę POL AQUA S.A. z Piaseczna obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 umowy dotacji dotyczącego prowadzenia rachunku bankowego w zł. (szczegóły str. 41)
 - d) 1.962 zł – kwota wydatków na zakup artykułów żywnościowych dla pracowników RIF w Warszawie zaliczona błędnie do kosztów operacyjnych bezpośrednio związanych z obsługą programu. (szczegóły str. 38-39)
- Nie utracone pożytki finansowe:
 - a) 106.435 zł – wartość rozwiązanej przez Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie umowy w związku z ustaleniem, że beneficjent ten otrzymał już wcześniej dotację. Zaliczka w wysokości 24.686 euro nie została zwrócona, ponieważ beneficjent odwołał się w tej sprawie do sądu.
 - b) 21.255 zł – wartość maszyn i urządzeń zakupionych przez MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy, które do zakończenia kontroli znajdowały się poza terenem województwa kujawsko-pomorskiego, a które beneficjent zobowiązał się przenieść na teren województwa, którego dotyczyła dotacja. (szczegóły str. 40-41)

¹⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

2.4 Uwagi końcowe i wnioski.

Wyniki kontroli wskazują przede wszystkim na konieczność podjęcia działań zmierzających do pełnego wykorzystania środków skierowanych do małych i średnich przedsiębiorców, jako pomoc publiczna, służąca wyrównaniu poziomu gospodarki w Polsce w stosunku do pozostałych krajów Unii Europejskiej. Zdaniem NIK, Minister Gospodarki oraz PARP powinni dążyć do wprowadzenia rozwiązań systemowych w zakresie wypracowania metod minimalizowania kwot niewykorzystanych na skutek ograniczeń terminów, uniemożliwiających zagospodarowanie środków z oszczędności na etapie rozliczeń oraz z rozwiązanych umów.

Temu celowi powinno służyć również zminimalizowanie barier proceduralnych ograniczających dostęp przedsiębiorców do tego rodzaju pomocy publicznej i powodujących utrudnienia w rozliczaniu wykorzystanych środków. Wprowadzone w programach PHARE 2002 i PHARE 2003 zmiany procedur realizacji Funduszu Dotacji Inwestycyjnych wskazują na właściwy kierunek podjętych działań¹⁷. Zidentyfikowane przy realizacji programu FDI 2001 przyczyny negatywnych zjawisk, powinny zostać wyeliminowane w ramach obecnie realizowanych programów pomocy publicznej ze środków Unii Europejskiej skierowanej do przedsiębiorców.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1 Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań organizacyjnych

3.1.1 Charakterystyka stanu prawnego

Uczestnicy programu

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) została utworzona na mocy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. *o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości*¹⁸. Agencja jest państwową osobą prawną. W myśl art. 4 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 ustawy PARP realizuje zadania z zakresu administracji rządowej, które zostały określone dla niej w programach rozwoju gospodarki, w szczególności w zakresie wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,

¹⁷ Wykaz zmian w procedurach programu PHARE SSG FDI w jego kolejnych edycjach zostały zaprezentowane w załączniku nr 2 do niniejszej informacji.

¹⁸ Dz. U. Nr 109, poz. 1158 ze zm.

rozwoju regionalnego, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich.

Szczegółowe działania podejmowane przez Agencję w ramach zadań określonych w cyt. ustawie, sposoby realizacji tych zadań oraz szczegółowe warunki i tryb udzielania pożyczek, dopłat lub dotacji określiło rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie działań podejmowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości¹⁹.

PARP w ramach realizacji programu PHARE 2001, w module Spójność Społeczna i Gospodarcza, podprogramie Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw – Fundusz Dotacji Inwestycyjnych na podstawie zawieranych umów oddelegowała część swoich uprawnień na poziomie regionalnym na rzecz Regionalnych Instytucji Finansujących w zakresie zarządzania Funduszem. Działające na obszarach poszczególnych województw RIF pełniły także funkcję Jednostek Kontraktujących. Jednostki te zostały wybrane w drodze regionalnych konkursów przeprowadzonych w ramach realizacji programu PHARE 2000 „Krajowy program rozwoju MSP” oraz konkursów przeprowadzonych w 2003 r. dla realizacji programu PHARE 2001 i działają na podstawie odrębnych umów zawartych z PARP.

W artyku 54 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 1999 roku - Prawo działalności gospodarczej²⁰ (zwanej dalej prawo dg.) została zawarta definicja „małego przedsiębiorcy”, za którego uważa się przedsiębiorcę, który w poprzednim roku obrotowym: zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 7 milionów euro lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 5 milionów euro. Nie uważa się jednak za małego przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali posiadają: więcej niż 25 % wkładów, udziałów lub akcji, prawa do ponad 25 % udziału w zysku lub więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy) – art. 54 ust. 2 prawa d.g.

Za „średniego przedsiębiorcę” uważa się przedsiębiorcę nie będącego małym przedsiębiorcą, który w poprzednim roku obrotowym: zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 40 milionów euro lub suma aktywów jego bilansu

¹⁹ Dz. U. Nr 39, poz. 336. Rozporządzenie to utraciło moc na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 maja 2004 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 145, poz. 1537)

²⁰ Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm. Uchylona na mocy art. 66 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej Dz. U. 2004, Nr 173, poz. 1808. Art. 53-56 tej ustawy definiujące pojęcia małego i średniego przedsiębiorcy zostały uchylone z dniem 31 grudnia 2004 r.

sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 27 milionów euro - art. 55 ust. 1 prawa d.g. Nie uważa się jednak za średniego, przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali i średni posiadają: więcej niż 25 % wkładów, udziałów lub akcji, prawa do ponad 25 % udziału w zysku lub więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy) - art. 55 ust.2 prawa d.g.

Dla stwierdzenia, że przedsiębiorca spełniał przesłanki określone w art. 54 albo w art. 55 prawa d.g., zainteresowany składał odpowiednie dokumenty. Jeżeli z przyczyn od siebie niezależnych przedsiębiorca nie mógł przedstawić dokumentów świadczących, że nie zachodzą okoliczności wskazane w art. 54 ust. 2 albo w art. 55 ust.2, oświadczenie na piśmie zastępuje te dokumenty. W przypadku przedsiębiorcy działającego krócej niż rok, jego przewidywany roczny przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych, a także przewidywane średnioroczne zatrudnienie należało oszacować na podstawie danych za ostatni okres, udokumentowany przez przedsiębiorcę – art. 56 prawa d.g.

Z dniem 20 sierpnia 2004 r. na podstawie art. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej²¹ weszła w życie ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej²² zastępująca ustawę – prawo dg, z tym że na mocy art. 66 ustawy - przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, art. 53-56 ustawy prawo d.g. definiujące pojęcia małego i średniego przedsiębiorcy zostały uchylone dopiero z dniem 31 grudnia 2004 r. W art. 104-106 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej zdefiniowano pojęcia przedsiębiorcy w trzech kategoriach: mikro, małego i średniego przedsiębiorcy²³.

Ze względu na okres obowiązywania FDI w ramach programu PHARE 2001 SSG zastosowanie miały cytowane przepisy ustawy prawo dg.

²¹ Dz. U. 2004, Nr 173, poz. 1808.

²² Dz. U. 2004, Nr 173, poz. 1807 ze zm.

²³ Art. 104. Za mikroprzedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro. Art. 105. Za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro. Art. 106. Za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 milionów euro. Powyższe przepisy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

Środki programu PHARE a finanse publiczne

Na podstawie art. 3. ust. 1 pkt 2 i 2 a ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych²⁴ (zwanej dalej ustawą o finansach publicznych) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, nie podlegające zwrotowi są środkami publicznymi (art. 3 ust. 1 pkt 2). Środki te są przeznaczone nie tylko na cele określone w umowie międzynarodowej lub deklaracji dawcy, lecz również na cele określone w przepisach odrębnych oraz są wydatkowane zgodnie z procedurami zawartymi w tej umowie lub innymi procedurami obowiązującymi przy ich wykorzystaniu (art. 30). Przy ich wydatkowaniu stosuje się odpowiednio zasady rozliczania określone dla dotacji z budżetu państwa (art. 30a). Szczegółowe warunki wykorzystania i rozliczania przyznanych bezzwrotnych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych określa zawarta z beneficjentem umowa o pomocy udzielanej z tych środków (art. 30 b ust. 1), natomiast sposób zarządzania tymi środkami, służącymi do realizacji określonych programów lub projektów mogą określać porozumienia między Ministrem Finansów a podmiotami nadzorującymi programy lub projekty realizowane z tych środków, a także podmiotami dysponującymi tymi środkami (art. 30b ust. 3). Minister Finansów sprawuje nadzór finansowy nad podmiotami nadzorującymi programy oraz dysponującymi tymi środkami (art. 30b ust. 2). Nadzorujący programy lub projekty realizowane z tych środków, sprawują kontrolę nad ich wykorzystaniem i dokonują oceny ich wykorzystania, a wyniki kontroli i oceny przekazywane są Ministrowi Finansów oraz dawcy środków (art. 30c). Beneficjenci pomocy udzielanej ze środków pochodzących ze źródeł zagranicznych nie podlegających zwrotowi, są obowiązani do szczegółowego rozliczenia tych środków (art. 30b ust. 4)²⁵. Środki te są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych, których obsługę prowadzi Narodowy Bank Polski i mogą być wydatkowane do wysokości kwot zgromadzonych na tych rachunkach (art. 30d ust. 1). Środki wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem lub bez zachowania procedur, o których mowa w art. 30 pkt 2 lub pobrane w sposób nienależny albo w nadmiernej wysokości, podlegają zwrotowi wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych na rachunek, na którym są gromadzone lub z którego zostały wypłacone (art. 30d ust. 4). Wykorzystanie środków w sposób określony w art. 30 d ust. 4 wyklucza prawo otrzymania ich przez kolejne 3 lata, chyba że obowiązek ich przyznania danemu podmiotowi lub grupie podmiotów wynika z umowy zawartej z dawcą środków, wskazującej bezpośrednio ten podmiot (art. 30d ust. 5).

²⁴ Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.

²⁵ Przepis uchylony z dniem 1 maja 2004 r.

Rachunkowość środków unijnych

Art. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁶ określa podmiotowy zakres ustawy. Dowód księgowy wyrażony w walutach obcych powinien zawierać przeliczenie ich wartości na walutę polską według kursu obowiązującego w dniu przeprowadzenia operacji gospodarczej. Wynik przeliczenia zamieszcza się bezpośrednio na dowodzie, chyba że system przetwarzania danych zapewnia automatyczne przeliczenie walut obcych na walutę polską, a wykonanie tego przeliczenia potwierdza odpowiedni wydruk (art. 21 ust. 3). Zapisów dotyczących operacji wyrażonych w walutach obcych dokonuje się w sposób umożliwiający ustalenie kwoty operacji w walucie polskiej i obcej (art. 23 ust. 3).

Na podstawie art. 30 ust. 2 ustawy o rachunkowości, wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich przeprowadzenia odpowiednio po kursie:

- kupna lub sprzedaży walut stosowanym przez bank, z którego usług korzysta jednostka - w przypadku operacji sprzedaży lub kupna walut oraz operacji zapłaty należności lub zobowiązań;
- średnim ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na ten dzień, chyba że w zgłoszeniu celnym lub innym wiążącym jednostkę dokumencie ustalony został inny kurs - w przypadku pozostałych operacji.

Zgodnie z art. 9 cytowanej ustawy, księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej. Również sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności jednostki sporządza się w języku polskim i walucie polskiej (art. 45 ust. 5). W myśl art. 21 ust. 5 tej ustawy, na żądanie organów kontroli lub biegłego rewidenta należy zapewnić wiarygodne przetłumaczenie na język polski treści wskazanych przez nich dowodów, sporządzonych w języku obcym.

Zamówienia publiczne

Jakkolwiek środki otrzymywane z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych są środkami publicznymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, to jednak stosowanie przez beneficjentów zasad i trybów określonych w przepisach dotyczących zamówień publicznych zostało ograniczone przepisami ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych²⁷ (dalej UZP) oraz ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²⁸ (dalej PZP).

²⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

²⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.

²⁸ Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.

Na podstawie art. 4 ust. 1 UZP do jej stosowania zostały zobowiązane m.in. jednostki sektora finansów publicznych. Ustęp 2 powyższego artykułu stanowił, że do stosowania ustawy były obowiązane również inne podmioty niż wymienione w ust. 1, jeżeli ponad 50% wartości udzielanego przez nie zamówienia było finansowane ze środków publicznych lub bezpośrednio przez podmioty wymienione w ust. 1. W ustawie PZP podmioty zobowiązane do jej stosowania zostały wymienione w art. 3. Przepis ten (art. 3 ust. 1 pkt 5) wskazuje również inne podmioty zobowiązane do stosowania ustawy, o ile ponad 50% wartości udzielanego przez nie zamówienia było finansowane ze środków publicznych lub przez podmioty wymienione w pkt 1-3. Ponieważ program PHARE SSG 2001 – Fundusz Dotacji Inwestycyjnych określił maksymalny udział środków dotacji w wysokości 25% wartości planowanego przedsięwzięcia stosowanie przepisów ustaw dotyczących zamówień publicznych odnosiło się wyłącznie do beneficjentów należących do sektora finansów publicznych i innych wymienionych w ustawach, a zobowiązanych do stosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych.

Należy jednak zauważyć, że ustawa PZP wprowadziła w art. 4 pkt 1 lit. a, wyłączenie od stosowania ustawy do zamówień udzielanych na podstawie procedury organizacji międzynarodowej lub międzynarodowej instytucji finansowej, jeżeli zamówienie ma być finansowane z udziałem środków, których przyznanie jest uzależnione od zastosowania procedur odmiennych niż określone w ustawie. Podobną zasadę określał art. 3c ust. 1 obowiązującej do dnia 2 marca 2004 r. ustawy UZP.

Z cytowanych przepisów wynika, że wobec środków przekazanych beneficjentom w ramach FDI nie istniał obowiązek wydatkowania ich w trybie i na zasadach określonych w przepisach dotyczących zamówień publicznych.

Przepisy pkt 2.2.1 „Wytycznych dla Wnioskodawców” nakazywały beneficjentom przedstawianie RIF porównania co najmniej 3 ofert od potencjalnych dostawców lub wykonawców wraz z uzasadnieniem wyboru, jeśli w umowie dotacji kwota środków dotacji wynosiłaby ponad 5.000 euro. Porównanie to wraz z uzasadnieniem należało dołączyć do Raportu Technicznego z realizacji przedsięwzięcia składanego wraz z wnioskiem o wypłatę dotacji. Warunek ten wynikał bezpośrednio z zapisów „*Praktycznego przewodnika procedur zawierania umów w ramach programu PHARE, ISPA oraz SAPARD*” opublikowanego w listopadzie 2000 r.

Środki pochodzące z budżetu państwa, przeznaczone na pokrycie kosztów operacyjnych FDI, otrzymywane przez RIF na podstawie corocznej umowy z PARP powinny być natomiast wydatkowane zgodnie z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych.

3.1.2 Charakterystyka uwarunkowań organizacyjnych programu FDI

Przeprowadzona kontrola dotyczyła Funduszu Dotacji Inwestycyjnych (nr PL 01.06.09.02-01), który był modulem realizowanym w ramach komponentu PHARE 2001 SSG – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw, ale w odróżnieniu od programu PHARE SSG 2000, który objął jedynie 5 województw, został wdrożony w całym kraju. Program ten był przewidziany do realizacji na lata 2003 – 2004. Budżet FDI, wykazany w opublikowanych „Wytocznych dla Wnioskodawców”²⁹, wynosił w skali kraju ok. 64,2 mln euro i składał się zarówno ze środków przekazanych przez Unię Europejską jak i polskich środków, które to środki zostały rozdzielone na poszczególne województwa.

Wdrażany w ramach programu PHARE 2001 Spójność Społeczna i Gospodarcza – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw Fundusz Dotacji Inwestycyjnych wynikał z zapisów *Memorandum Finansowego Narodowego Programu Polskiego 2001*, podpisanego 20 grudnia 2001 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Europejską. Ogólny wkład finansowy Unii Europejskiej określono w tym *Memorandum* na kwotę 396 mln euro jako dotację do realizacji do dnia 15 grudnia 2003 r. Wydatkowanie środków miało nastąpić do 15 grudnia 2004 r. W części szczegółowej tego dokumentu jako cel nr 6 zapisano Spójność Społeczną i Gospodarczą. W ramach tego celu miały zostać sfinansowane i zrealizowane programy regionalne dla poszczególnych województw (8 programów), program „Rozwoju Zasobów Ludzkich” oraz „Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw”. W zakresie programu „Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw” dokument określił następujące komponenty oznaczone numerami:

- Promocja zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich, nr PL106.09.01
- Promocja rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, nr PL106.09.02
- Inżynieria, nadzór i wsparcie monitoringu, nr PL106.09.03.

Komponent programu dotyczący promocji rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw miał zapewnić „współfinansowanie odpowiedniego zestawu usług doradczo-szkoleniowych oraz bezpośredniej pomocy finansowej dla małych i średnich przedsiębiorstw, zorganizowanej w formie dotacji ukierunkowanych na wsparcie poszczególnych firm oraz wspólnych przedsięwzięć firm”. Realizowany w ramach tego komponentu Fundusz Dotacji Inwestycyjnych, został

²⁹ Wytoczne dla Wnioskodawców zostały opublikowane na stronie internetowej PARP – www.parp.gov.pl/dotacjedoc/dotphare09/dotphare09za11.rtf W trakcie realizacji programu „Wytoczne dla wnioskodawców” nie podlegały zmianom w zakresie zasad i procedur. Zmianom podlegała jedynie kwota budżetu w wyniku realokacji środków pomiędzy poszczególnymi RIF i komponentami programu PHARE SSG MSP zamykając się kwotą 64,2 mln euro. w stosunku do 64,3 mln euro planowanego pierwotnie budżetu.

skierowany na współfinansowanie kosztów przedsięwzięć inwestycyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach. Udzielana dotacja miała zostać ściśle powiązana z kredytem bankowym.

W myśl „Wytocznych dla Wnioskodawców”, FDI miał wykorzystywać doświadczenia i rezultaty Funduszy Dotacji Inwestycyjnych realizowanych w ramach poprzednich programów wsparcia: PHARE 2000 - Spójność Społeczna i Gospodarcza oraz PHARE STRUDER, wdrażanych w latach 1993-2002.

Jednostką Wdrażającą komponent PL 0106.09.02 – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (w tym FDI) została Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) działająca pod nadzorem Pełnomocnika ds. Realizacji Programu (PAO) usytuowanego w Ministerstwie Gospodarki i Pracy (MGIp). Jednostkami zarządzającymi FDI na obszarach poszczególnych województw zostały Regionalne Instytucje Finansujące (RIF), wybrane w drodze konkursu lub wskazane przez Zarząd Województwa, pełniące także funkcję Jednostek Kontraktujących³⁰.

Fundusz Dotacji Inwestycyjnych został ustanowiony dla małych i średnich przedsiębiorców na współfinansowanie kosztów wdrażania przedsięwzięć inwestycyjnych, ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorstwa.

Cel strategiczny programu określono jako stworzenie warunków dla osiągnięcia większej spójności gospodarczej i społecznej województwa dzięki rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw. Cele bezpośrednie programu zostały adresowane do MSP działających w sektorze usług i produkcji i miały być osiągnięte poprzez rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz zwiększenie udziału sektora MSP w lokalnych gospodarkach.

Do głównych spodziewanych wyników i efektów programu (na podstawie zapisów „Wytocznych dla Wnioskodawców”) zaliczono:

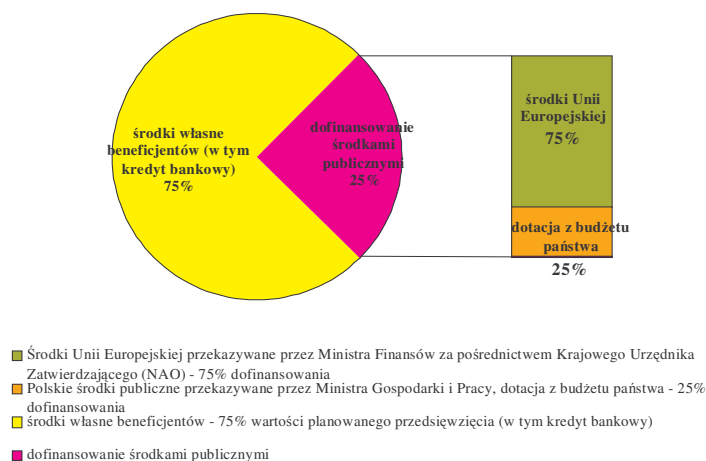
- wyższe od średniej w regionie wskaźniki przetrwania przedsiębiorstwa, zatrudnienia i rozwoju u beneficjentów programu po upływie 18 miesięcy od udzielenia pomocy,
- wzrost obrotów³¹ beneficjentów po dwóch latach od udzielenia pomocy,
- dokonanie przez przedsiębiorców inwestycji polegających na odnowieniu parku maszynowego oraz wdrożeniu nowych technologii,
- zwiększenie udziału MSP w lokalnej i regionalnej gospodarce – wkład w lokalne i regionalne produkty, obroty i inwestycje.

³⁰ Jednostki te zostały wybrane w drodze regionalnych konkursów przeprowadzonych w ramach realizacji programu PHARE 2000. *Krajowy program rozwoju MSP* oraz konkursów przeprowadzonych w 2003 r. dla realizacji programu PHARE 2001 i działają na podstawie umów zawartych z PARP.

³¹ Obroty wg „Wytocznych dla Wnioskodawców” rozumiane jako kwota należna z tytułu sprzedaży towarów, pomniejszona o kwotę należnego podatku.

W myśl zapisów *Memorandum* całkowity budżet Funduszu składał się zarówno ze środków Unii Europejskiej – 75 % dofinansowania oraz ze środków budżetu państwa - 25 % dofinansowania. Łącznie budżet FDI stanowić miał dofinansowanie planowanych przez beneficjentów programu kosztów inwestycji w 25 %. Pozostałe środki (75 % wartości planowanej inwestycji) beneficjent musiał wnieść jako środki własne. Środki publiczne, przekazywane beneficjentom sektora MSP w ramach FDI, PARP otrzymywał od Ministra Finansów (środki Unii Europejskiej) oraz od Ministra Gospodarki i Pracy (środki pochodzące z rezerwy celowej budżetu państwa). Środki te następnie PARP przekazywał do RIF na podstawie odrębnych umów dotacji, zawieranych z poszczególnymi RIF-ami³².

Założenia finansowego funkcjonowania FDI

Ponadto PARP otrzymywał od Ministra Gospodarki i Pracy środki z budżetu państwa na pokrywanie kosztów operacyjnych i przekazywał je na podstawie corocznych umów do RIF. RIF-y wykonywały swoje zadania na podstawie następujących umów zawieranych z PARP:

- umowa ramowa na wykonywanie zadań Regionalnej Instytucji Finansującej;
- umowa dotacji ze środków Unii Europejskiej (75 % dofinansowania beneficjentów) w ramach programu PHARE SSG 2001, środki do przekazania beneficjentom;
- umowa dotacji na środki budżetu państwa (25 % dofinansowania beneficjentów) w ramach programu PHARE SSG 2001, środki do przekazania beneficjentom;
- coroczna umowa dotacji na pokrywanie kosztów operacyjnych RIF (m.in. promocja, doradztwo, kontrola, obsługa administracyjna), środki pochodzące z budżetu państwa (dysponent MGİP) przekazywane przez PARP do wykorzystania przez RIF.

³² Niewykorzystane środki pochodzące z budżetu państwa RIF-y zwracały na konto PARP, a PARP na rachunek MGİP. Niewykorzystane środki Unii Europejskiej RIF-y zwracały bezpośrednio na konto Narodowego Funduszu w Ministerstwie Finansów.

Zakończenie okresu kontraktowania (podpisanie umów dotacji z beneficjentami) przewidziano do dnia 30 kwietnia 2004 r. Ostateczny termin dla zakończenia przedsięwzięć realizowanych z udziałem dotacji ze środków Funduszu PARP ustalił na dzień 15 sierpnia 2004 r. Każdy z beneficjentów mógł otrzymać dotację w wysokości nie mniejszej niż 2.000 euro i nie większej niż 50.000 euro, z zastrzeżeniem, że maksymalne dofinansowanie z budżetu programu nie mogło przekroczyć 25 % kosztów projektu. Pozostała część kosztów przedsięwzięcia według założeń programu musiała być finansowana ze środków wnioskodawcy oraz kredytu bankowego udzielonego w rachunku kredytowym, przeznaczonym na finansowanie przedsięwzięcia inwestycyjnego będącego przedmiotem wniosku o dotację. Kredyt bankowy łącznie ze środkami własnymi wnioskodawcy miał wynosić co najmniej 75% całkowitych kwalifikowanych kosztów netto przedsięwzięcia; a ze środków własnych wnioskodawcy miało zostać sfinansowane nie mniej niż 20 % i nie więcej niż 50 % całkowitych kwalifikowanych kosztów netto przedsięwzięcia. Oznaczało to, że środki pomocy w ramach Funduszu były skierowane wyłącznie do tych przedsiębiorców, którzy chcieli podjąć działania inwestycyjne, a nie posiadali wystarczających środków. W związku z tym, zaciągnięcie kredytu było warunkiem *sine qua non* otrzymania dotacji.

Należy zaznaczyć, że program PHARE 2001 SSG FDI był przedakcesyjnym programem Unii Europejskiej obejmującym obszar pomocy kierowanej bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorców. Według danych publikowanych przez PARP³³ udział małych i średnich przedsiębiorstw w rynku przedsiębiorstw w Polsce kształtował się w latach 2000-2002 tj. do czasu realizacji programu PHARE 2001, na następującym poziomie:

Rok	Przedsiębiorstwa zarejestrowane (w mln)		Udział w PKB (w %)		Nakłady Inwestycyjne (w mln zł.)	
	Ogółem	MSP	Ogółem	MSP	Ogółem	MSP
2000	3,183	3,176	69,4	48,6	106.328,3	53.190,5
2001	3,375	3,368	68,2	48,3	93.259,66	44.975,2
2002	3,521	3,515	68,7	48,6	72.229,1	31.612,9

Powyższe dane wskazują, że przy znaczącym udziale sektora MSP w rynku przedsiębiorstw (99,8 %) oraz przy wzroście liczby zarejestrowanych w skali kraju małych i średnich przedsiębiorstw o ok. 340 tys.(2003 w stosunku do 2001), nakłady inwestycyjne w tym sektorze wyraźnie uległy zmniejszeniu o 40,6 % w roku 2002 w stosunku do roku 2000 pomimo realizacji pomocy dla sektora MSP w ramach poprzedniego programu PHARE 2000. Należy

³³ Stan sektora MSP w 2002 r.. Trendy rozwojowe w latach 1994-2002, Warszawa 2004; Raport o stanie sektora MSP w Polsce w latach 2003-2003, Warszawa 2004. Statystyki MSP – www.parp.gov.pl/01,03,06.php

zauważyć, że spadek nakładów inwestycyjnych był notowany w latach 2000-2002 rokrocznie, z tym, że w całym sektorze przedsiębiorstw wyniósł on tylko 32,1% (2002 do 2000). W roku 2002 zanotowano spadek nakładów inwestycyjnych w sektorze MSP o 30 % w stosunku do roku 2001.

3.2 Istotne ustalenia kontroli

3.2.1 Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)

Pomimo prawidłowych działań PARP w zakresie zarządzania FDI kontrola ujawniła niekorzystne zjawisko niewykorzystania limitu budżetu programu w sytuacji, gdy wielu przedsiębiorców, którzy złożyli wnioski o dotacje nie zostało rekomendowanych do zawarcia umów z powodu braku środków (zob. str. 33).

W momencie zakończenia kontraktowania wartość zawartych umów w skali kraju wyniosła 64,12 mln euro, a zatem przewidywane wykorzystanie środków programu wyniosło blisko 100 % (na 64,2 mln euro budżetu programu)). Na 2700 zawartych we wszystkich RIF-ach umów zrealizowano jednak jedynie 2370 (85,2 %).³⁴ W kwocie 12,3 mln euro³⁵ niewykorzystanej dotacji aż 8,2 mln euro stanowiła wartość rozwiązanych umów. W programie PHARE 2001 SSG FDI wartość dofinansowania wynosiła do 25 %, a uruchomiony wiosną 2004 r. program PHARE 2002 SSG FDI przewidywał dofinansowanie do 50 % planowanych kosztów inwestycji. W związku z tym beneficjenci, którzy zawarli umowy w 2004 r. rezygnowali z ich realizacji, planując uzyskanie dotacji w ramach programu PHARE 2002. Pozostała kwota środków wynikających z niższej niż planowano wartości inwestycji bądź różnic kursowych euro wyniosła w programie FDI 4,3 mln euro.³⁶ Niewykorzystane środki pochodzące z rezerwy celowej budżetu państwa (część 80 poz. 10, przeniesione do części 20, dz. 150, rozdz. 15011 § 2842) zostały zwrócone na rachunek Ministra Gospodarki i Pracy (MGiP). Niewykorzystane środki Unii Europejskiej (zwroty z RIF i kwoty nie uruchomione) w kwocie 9,2 mln euro (75% niewykorzystanych środków FDI) zostały przekazane na konto Narodowego Funduszu programu w Ministerstwie Finansów. Pełnomocnik ds. Realizacji Programu PHARE (PAO) usytuowany w MGIP był informowany o powyższej sytuacji w raportach z realizacji programu składanych przez PARP. Za pośrednictwem PAO informacje te były przekazywane Krajowemu Urzędnikowi Zatwierdzającemu (NAO) w Ministerstwie Finansów. Na wniosek PARP środki niewykorzystane zostały we wrześniu 2004 r., za zgodą NAO, zatrzymane w PARP na poczet roszczeń beneficjentów. Jednocześnie NAO wystąpił do Komisji Europejskiej o wyrażenie zgody na wykorzystanie środków programu po zakończeniu okresu

³⁴ Na podstawie ustaleń kontroli doraźnej: I/06/001- Rozliczenie wykorzystania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości środków przeznaczonych na pomoc dla małych i średnich przedsiębiorców w ramach programu: „PHARE 2001 Spójność Społeczno Gospodarcza – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw” z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych i przekazanych Regionalnym Instytucjom Finansującym.

³⁵ Wartość niewykorzystanej dotacji wyniosła 12,5 mln euro, jednak w tej kwocie 270 tys euro dotyczy środków, wobec których toczą się postępowania windykacyjne.

³⁶ Kwota zwróconej dotacji w ramach całego programu PHARE 2001 Rozwój MSP ze środków Unii Europejskiej wyniosła 5 mln euro, a ze środków budżetu Państwa 8,5 mln zł Kwota 5 mln euro dotyczyła tylko zwrotu dokonanego bezpośrednio przez RIF-y i nie obejmowała kwot nie uruchomionych. Rozliczenie złożone przez PARP do MGIP (PAO) dotyczyło wszystkich komponentów programu - *Rozwój MSP*. Kwota niewykorzystanej dotacji w ramach tego programu wyniosła 13,9 mln euro, w tym FDI 12,3 mln euro.

kontraktowania. Komisja Europejska nie wyraziła zgody i w rezultacie niewykorzystane środki programu PHARE 2001 SSG MSP FDI w wysokości 9,2 mln euro zostały utracone.

3.2.2 Regionalne Instytucje Finansujące (RIF)

3.2.2.1 Procedura przyjmowania i oceny wniosków o dotację

Weryfikacja wniosków o dotację była trzystopniowa: w zakresie zgodności administracyjnej dotyczącej warunków formalnych złożonego wniosku, w zakresie kryteriów kwalifikacyjnych przedsięwzięcia i wnioskodawcy oraz w zakresie oceny technicznej i finansowej wniosku. Ocenę w powyższym zakresie przeprowadzała powołana przez RIF Komisja Oceniająca. Końcowej akceptacji wniosku dokonywał RIF. Program przyjął zasadę rozdziału funkcji kontraktowania i wdrażania polegającą na tym, że te same osoby nie powinny przeprowadzać kwalifikacji wniosków a następnie kontroli merytorycznej, kontroli finansowej, czy dokonywać akceptacji końcowej oraz wypłat końcowych ³⁷.

Określony w „Wytycznych dla Wnioskodawców” termin 15 dni kalendarzowych od terminu składania wniosków na dokonanie oceny i przesłanie listy rekomendowanych wniosków do PARP nie był dotrzymywany zwłaszcza w pierwszym, wyznaczonym terminie składania wniosków (28 lipca 2003 r.). Opóźnienia wyniosły od kilku do 46 dni.

W Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie 74 wnioski złożone w terminie do 28.07.2003 r. otwarto w dniu 12.08.2003 r. ale rozpatrywanie ich zakończono dopiero w dniu 15.09 2003 r. tj. 46 dni po terminie ich złożenia. 81 wniosków złożonych w terminie 18.08.2003 r. otwarto dopiero 23.09.2003 r. a zakończono ich rozpatrywanie 2.10.2003 r. tj. po 45 dniach od terminu składania wniosków. 101 wniosków złożonych w terminie 15.03.2004 r. rozpatrzono z opóźnieniem 5 dni.

W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie ze 118 zaakceptowanych wniosków o dotację 15-dniowy termin na dokonanie oceny i rekomendację wniosków do PARP dotrzymano jedynie w odniesieniu do 31 wniosków złożonych w terminie 27.04.2004 r. (26 %) W pozostałych trzech terminach składania wniosków (28.07, 18.08, 13.10. 2003 r.) opóźnienia w złożeniu rekomendacji do PARP wyniosły od 2 do 9 dni w stosunku do 167 wniosków (na 198 złożonych).

We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. we Wrocławiu z 387 wniosków o dotację do oceny pod względem zgodności administracyjnej dopuszczonych zostało 371 wniosków, z czego 50 wniosków (13,5 %) złożonych w terminie do 28 lipca 2003 r. ocenionych zostało z opóźnieniem 2-15 dni.

W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie wnioski złożone w terminie 28.07.2003 r. Komisja Oceniająca rozpatrywała do dnia 26.08.2003 r. – opóźnienie 29 dni – dotyczyło to 126 wniosków (na 500 złożonych we wszystkich 4 terminach).

³⁷ Zasady unikania konfliktu interesu zostały opisane w pkt 6 załącznika nr 1 do umowy ramowej na wykonywanie zadań RIF.

W skontrolowanych jednostkach prawidłowo powołano Komisje Oceniające. Jednakże aż w trzech zbadanych RIF-ach stwierdzono brak spełnienia wymogu rozdziału pomiędzy funkcjami kontraktowania i wdrażania.

W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie stwierdzono, że jednym z członków Komisji Oceniającej była pracownica RIF, która dokonała weryfikacji wniosków złożonych przez 10 podmiotów, a następnie uczestniczyła w procesie rozliczania dotacji przez tych 10 beneficjentów. Ponadto Sekretarzem Komisji Oceniającej ustanowiono pracownika RIF, który podpisywał też rekomendacje płatności dotacji po przeprowadzeniu kontroli merytorycznej oraz podpisywał wnioski w zakresie wypłat dotacji dla beneficjentów.

We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. przewodniczącym Komisji Oceniającej ustanowiono wiceprezesa Zarządu Agencji, który podpisywał też umowy dotacji i zatwierdzał do wypłaty kwoty dotacji. Fakt ten został zakwestionowany w trakcie przeprowadzonej przez PARP wizyty monitorującej w dniach 21-23 lipca 2004 r. W jej wyniku, w październiku 2004 r. została dokonana zmiana funkcji przewodniczącego Komisji, ale nie miało to już wpływu na przebieg kontraktowania programu FDI ze względu na jego zakończenie w kwietniu 2004 r.

W Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie przewodniczącym Komisji Oceniającej był Prezes Spółki, który jednocześnie był osobą akceptującą wypłaty końcowe. Powyższa nieprawidłowość została wykazana podczas kontroli przeprowadzonej przez PARP w dniach 9-11 sierpnia 2004 r., a więc już po zakończeniu procedury przyjmowania i oceny wniosków.

Przy ocenie wniosków Komisje Oceniające były zobowiązane ściśle stosować zasady określone w „Wytocznych dla Wnioskodawców” oraz umowach zawartych z PARP.

W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie stwierdzono, że Komisja Oceniająca zaakceptowała wnioski przedsiębiorców, co do których nie można było ustalić, czy są małymi lub średnimi przedsiębiorcami, pomimo złożonych oświadczeń. Dotyczyło to trzech wniosków tj. 10 % z grupy 30 wniosków wylosowanych do szczegółowego zbadania. Do ubiegania się o dotacje byli uprawnieni wnioskodawcy, jeżeli byli małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu art. 54 ust. 2 i art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej. Ustalono, że:

- W REDET S.A. jednym z udziałowców była spółka z o.o., której udział w kapitale ani status nie był określony w dołączonym do wniosku, skróconym odpisie z Krajowego Rejestru Sądowego (KRS.);
- W CARGOFORTE Sp. z o.o. jedynym udziałowcem posiadającym 100% udziałów była firma MACRO LOGISTIC LIMITED, o której brak było jakichkolwiek danych;
- W ETEL Polska Sp. z o.o. jedynym udziałowcem posiadającym 100% udziałów była firma ETEL CENTRAL EUROPE LIMITED z Wysp Dziewiczych, o której brak było jakichkolwiek danych.

Komisja Oceniająca nie wystąpiła w ww. przypadkach o uzupełnienie informacji lub wyjaśnienia wnioskodawcy, zaznaczając na kartach ocen spełnienie wymogów administracyjnych. Zastępca Prezesa Fundacji wyjaśniła, że Komisja Oceniająca uznała złożone wnioski za prawidłowe ze względu na złożenie oświadczeń o spełnianiu kryterium przynależności do sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz niemożliwość weryfikacji prawdziwości złożonych oświadczeń w ramach obowiązujących procedur. Ustalono jednak, że w 48 przypadkach Komisja Oceniająca zwracała się do wnioskodawców o dodatkowe wyjaśnienia, z tego w jednym przypadku zwróciła się wprost o wyjaśnienia dotyczące udziałowców.

Komisja Oceniająca Agencji Rozwoju Regionalnego w Koninie w 6 przypadkach na 138 złożonych wniosków (w tym 64 odrzucone ze względów formalnych) zwróciła się o uzupełnienie wniosków w zakresie dokumentów rejestracyjnych i ostatecznie dopuściła tych wnioskodawców do dalszej oceny.

W jednej RIF stwierdzono, że Komisja Oceniająca zaakceptowała wnioski przedsiębiorców o słabej kondycji finansowej, co było niezgodne z wymaganiami oceny wniosków określającymi, że „...wnioskodawca powinien mieć odpowiednie środki finansowe zapewniające płynną i terminową realizację działań oraz funkcjonowanie firmy w dłuższym okresie czasu; (...) posiadać doświadczenie i umiejętności zarządzania przedsięwzięciem odpowiadającym wielkości przedsięwzięcia, na który składany jest wniosek o dotację”. Dotyczyło to 4 wnioskodawców (13,3 % z grupy 30 beneficjentów wylosowanych do zbadania) w Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie. Pomimo, że 3 z tych 4 wnioskodawców ostatecznie prawidłowo zrealizowało zadania, w ocenie NIK, Komisja powinna odrzucić wnioski na etapie oceny administracyjnej. Niewłaściwą ocenę sytuacji ekonomicznej wnioskodawców potwierdza fakt, że jeden z nich - firma LAGUNA - wykorzystał tylko 38% przyznanej dotacji i miał problemy ze zwrotem części uprzednio otrzymanej zaliczki, przewyższającej zatwierdzoną ostatecznie do wypłaty kwotę. Komisja Oceniająca Fundacji zaakceptowała wnioski:

- wniosek 0092 - REDET S.A. Warszawa - dotacja 49.900 euro, wartość zadania inwestycyjnego 217.350 euro, przychody wnioskodawcy w 2003 r. – 359,5 tys. zł, zatrudnienie w pełnym wymiarze - 2 osoby;
- wniosek 0024 – M.K.M. Kosiński, Warszawa – dotacja 26.870 euro, wartość zadania inwestycyjnego 107.852 euro, przychody za 6 m-cy 2003 r. – 300 tys. zł, strata – 17,6 tys. zł;
- wniosek 0277 – LAGUNA Helena Zając, Łaskarzew – dotacja 33.356 euro, wartość zadania inwestycyjnego 133.446 euro, przychody w 2002 r. – 90,4 tys. zł, w 2003 r. – 151,5 tys. zł, (brak PIT za 2003 r. - deklarowane przychody w planie 120 tys. zł);
- wniosek 0081 – ETEL Polska Sp. z o.o. Warszawa – dotacja 12.263 euro, w sprawozdaniu CIT za 2002 r. wykazano stratę – 3.516,7 tys. zł, za 5 m-cy 2003 r. stratę 1.547,1 tys. zł (wniosek z 28.07.2003 r.), ujemne kapitały własne – 14.057 tys. zł.

Komisje Oceniające rekomendowały dotacje pomimo ewidentnych błędów w składanych wnioskach, takich jak:

Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.:

Przeprowadzona na próbie 30 wniosków kontrola poprawności ich weryfikacji wykazała 3 przypadki (10 %) wypłaty dotacji w kwocie 18.217 euro (77.046 zł) mimo nieprawidłowej weryfikacji złożonych wniosków. W jednym przypadku brak było dokumentu rejestrowego wnioskodawcy, natomiast w dwóch przypadkach do wniosków złożonych 15 marca 2004 r. załączono dokument rejestrowy z 8 września 2003 r. tj. „starszy” niż 6 miesięcy, co było niezgodne z pkt 2.3 „Wytucznych dla Wnioskodawców”. W ocenie NIK wnioski te powinny być odrzucone na etapie oceny formalnej, jako nie posiadające wymaganych załączników.

Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie zaakceptowała wnioski mimo, że:

- w jednym przypadku wnioskodawca nie wykazał w projekcji bilansu, posiadanych środków transportowych, a także wykazał zmniejszenia stanu środków trwałych w bilansie, po zrealizowaniu inwestycji;
- w jednym przypadku wnioskodawca przedstawił zniekształcony obraz finansowy firmy z powodu przestawienia wierszy w pozycjach bilansu.

NIK nie podzieliła wyjaśnień Prezesa Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie, że ww. pomyłki „...nie mają decydującego znaczenia, które spowodowałyby niepodważalną konieczność odrzucenia wniosku od strony formalnej”, ponieważ Komisja równocześnie bardzo rygorystycznie oceniała błędy formalne w innych odrzuconych wnioskach, takie jak brak podpisu na kopii dokumentu, kod banku dopisany ręcznie itp.

Stwierdzono, że Komisja w tej badanej RIF na 500 złożonych wniosków (234 zaakceptowanych, 266 odrzuconych) aż w 26 wypadkach zwracała się do wnioskodawców o dodatkowe wyjaśnienia.

Komisja Oceniająca Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie na 430 złożonych wniosków (237 zaakceptowanych, 193 odrzuconych) aż w 23 wypadkach zwracała się do wnioskodawców o dodatkowe wyjaśnienia.

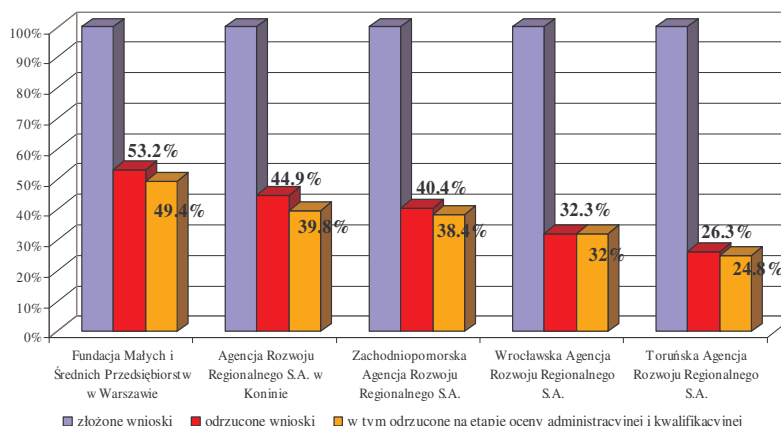
Punkty Konsultacyjne w RIF udzielały wnioskodawcom jedynie informacji co do ogólnych zasad sporządzania wniosków. Pracownicy RIF nie mogli dokonywać oceny prawidłowości sporządzenia wniosku ponieważ wnioski były składane w zamkniętych kopertach i były oceniane dopiero podczas Sesji Otwarcia przez Komisję Oceniającą. Z tych powodów wnioskodawcy sporządzali wnioski samodzielnie lub korzystając z usług zewnętrznych firm doradczych, co wskazywano w przeprowadzonej wśród beneficjentów ankiecie.

Najczęstszymi przyczynami odrzucania wniosków ze względów formalnych były: brak podpisu na kopii dokumentu, kod banku dopisany ręcznie, brak wymaganych załączników, brak parafy na każdej stronie wniosku itp.

Wskaźnik wniosków odrzuconych na etapie oceny administracyjnej i kryteriów kwalifikacyjnych tj. ze względów formalnych wyniósł w skontrolowanych RIF-ach

- Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie – odrzucono 53,2 % złożonych wniosków, w tym 92,8 % na etapie oceny administracyjnej i kwalifikacyjnej, tj. 49,4 % wniosków złożonych.
- Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – odrzucono 32,3 % złożonych wniosków, w tym 99,2 % na etapie oceny administracyjnej i kwalifikacyjnej, tj. 32 % wniosków złożonych.
- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – odrzucono 40,4 % złożonych wniosków, w tym 95 % na etapie oceny administracyjnej i kwalifikacyjnej, tj. 38,4 % wniosków złożonych.
- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie – odrzucono 44,9 % złożonych wniosków, w tym 88,6 % na etapie oceny administracyjnej i kwalifikacyjnej, tj. 39,8 % wniosków złożonych.
- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – odrzucono 26,3 % złożonych wniosków, w tym 94,4 % na etapie oceny administracyjnej i kwalifikacyjnej, tj. 24,8 % wniosków złożonych.

Wskaźnik wniosków odrzuconych ze względów formalnych w stosunku do wszystkich wniosków złożonych przez przedsiębiorców

Komisje Oceniające nie miały obowiązku dokonywania weryfikacji złożonych przez wnioskodawców oświadczeń o braku zobowiązań publiczno-prawnych tj. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz Urzędów Skarbowych³⁸. Warunkiem zaakceptowania wniosku było złożenie oświadczenia o braku powyższych zobowiązań oraz kopii formularza PIT lub CIT złożonego we właściwym Urzędzie Skarbowym. Posiadanie zobowiązań w powyższym zakresie bezwzględnie eliminowało z możliwości ubiegania się o dotację. Stwierdzono, że:

Zarząd BUDREX Sp. z o.o. z Bydgoszczy do wniosku o udzielenie dotacji złożył niezgodne ze stanem faktycznym oświadczenie o spełnieniu kryteriów opisanych w pkt 2.1.1 „Wytucznych dla Wnioskodawców”. W dniu złożenia wniosku – 28 lipca 2003 r. – spółka ta posiadała zaległości podatkowe z tytułu podatku VAT za miesiąc maj 2003 r. w kwocie 112.476 zł oraz podatku CIT za czerwiec 2003 r. w kwocie 14.200 zł. Zaległości te zostały uregulowane wraz z odsetkami w dniach 6 i 14 sierpnia 2003 r. Ponadto wnioskodawca posiadał zaległość za czerwiec 2003 r. w kwocie 4.800 zł z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego. Zaległość ta została uregulowana wraz z odsetkami w dniu 29.07.2003 r. Złożenie niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia nie wpłynęło na podpisanie umowy dotacji w dniu 7.10.2003 r., ponieważ oświadczenia te nie były weryfikowane przez RIF, a zobowiązania spółki zostały uregulowane przed podpisaniem umowy.

W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie 6 podmiotów do wniosków załączyło zeznania CIT lub PIT, których wpływ nie został potwierdzony przez właściwy Urząd Skarbowy, a zatem RIF nie miał pewności, czy są to kopie formularzy złożonych do Urzędów Skarbowych. Mimo to wnioski powyższe zostały zaakceptowane.

³⁸ Zasada składania oświadczeń dotyczących braku zaległości w zobowiązaniach publiczno-prawnych została utrzymana w programach PHARE SSG FDI 2002 i 2003. Zmiany w procedurach programu FDI wprowadzone w PHARE SSG 2002 i 2003 zaprezentowano w załączniku nr 2 do niniejszej informacji.

3.2.2.2 Zawieranie i rozliczenia umów o dotacje

We wszystkich badanych RIF stwierdzono niewykorzystanie znaczącej części dostępnego limitu przyznanych w ramach programu FDI środków przeznaczonych na dotacje dla przedsiębiorców³⁹. Kwota niewykorzystanych środków wyniosła w badanych jednostkach 3,4 mln euro, co stanowiło 16,7 % środków przewidzianych w tych RIF-ach na dotacje (20,7 mln euro).

Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie z kwoty 2.810.663 euro nie wykorzystała 707.528 euro tj. 25,2 % wojewódzkiego budżetu programu

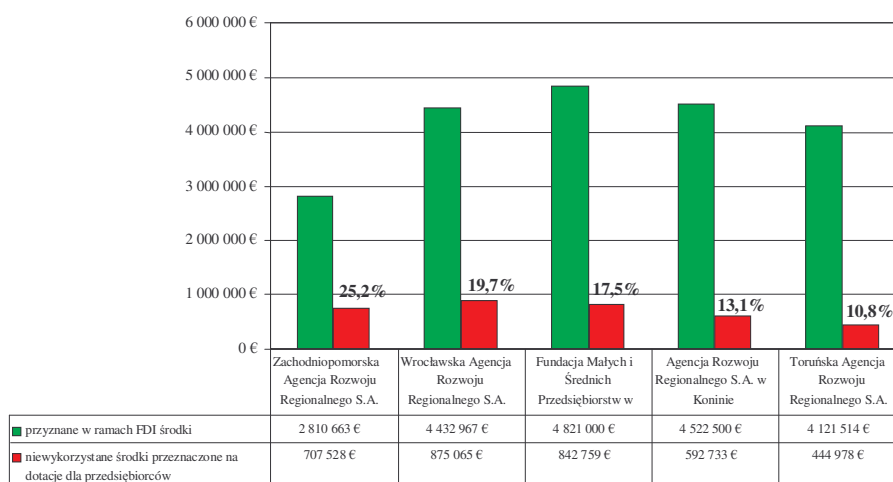
Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. we Wrocławiu z kwoty 4.432.967 euro nie wykorzystała 875.065 euro tj. 19,7 % wojewódzkiego budżetu programu.

Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw z kwoty 4.821.000 euro nie wykorzystała 842.759 euro tj. 17,5 % wojewódzkiego budżetu programu.

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie z kwoty 4.522.500 euro nie wykorzystała 592.733 euro tj. 13,1 % wojewódzkiego budżetu programu.

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Toruniu z kwoty 4.121.514 euro nie wykorzystała 444.978 euro tj. 10,8 % wojewódzkiego budżetu programu.

Niewykorzystane środki FDI w stosunku do budżetu programu

Na niewykorzystanie przez RIF-y środków w ramach programu FDI miała wpływ m.in. procedura rozliczania zawartych umów. Oszczędności powstawały na etapie rozliczenia zakończonych umów, w których wypłaty z różnych przyczyn były niższe od przewidywanych w umowach oraz w wyniku rozwiązywania zawartych i niezrealizowanych umów. Wolne środki

³⁹ Dla przedstawienia danych dotyczących środków niewykorzystanych zestawiono informacje uzyskane w toku kontroli w RIF-ach w zakresie środków faktycznie przekazanych beneficjentom w stosunku do środków otrzymanych oraz dane uzyskane z PARP na temat różnicy pomiędzy budżetem programu a wartością zaakceptowanej dotacji po rozliczeniu umów.

powstawały też w wyniku rezygnacji beneficjentów⁴⁰ z realizacji zawartej umowy, w związku z planowanym zwiększeniem kwoty dotacji w ramach programu PHARE 2002. Przykładowo:

W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie „uwolnione” środki z tytułu wypowiedzenia umów z 20 wnioskodawcami, którzy nie wypełnili warunków umowy wyniosły łącznie 562.255 euro. Porównawczo „oszczędności” powstałe na etapie rozliczenia zakończonych umów, w których wypłaty z różnych przyczyn (np. niższe koszty zakupu, różnice kursowe) były niższe od przewidywanych w umowach wyniosły łącznie 280.504 euro.

Wartość umów rozwiązanych po zakończeniu kontraktowania wyniosła w pozostałych RIF-ach:

557.971 euro we Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.; 397.923 euro w Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. ; 404.853 euro w Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie; 486.817 euro w Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w odniesieniu do 119 umów przy ich rozliczeniu kwota wypłaconej dotacji została zmniejszona od 1 do 18 700 euro. Wynikało to z następujących przyczyn: rzeczywiste koszty zakupu niższe niż planowane w budżecie – 95 przypadków; rozliczenia kosztów niekwalifikowanych przez beneficjenta (pochodzenie maszyn i urządzeń z krajów niekwalifikowanych, data sprzedaży spoza okresu realizacji, zakup środków trwałych używanych, brak dowodu dokonania płatności) – 22 przypadki; rezygnacja z zakupu – 5 przypadków; odsetki od wypłaconych zaliczek – 1 przypadek; źle zatwierdzone przez Komisję Oceniającą wartości kwotowe dotacji w stosunku do wartości procentowych dotacji – 2 przypadki; nie wykorzystanie dotacji w pełnej wysokości – 6 przypadków.

Środki „uwolnione” w wyniku rozwiązania umów jak i na etapie rozliczenia nie zostały wykorzystane, ponieważ powstały tuż przed lub po ostatnim terminie wyznaczonym przez PARP na zawieranie umów (kwiecień 2004 r.). Analiza poszczególnych przypadków, które składały się na powyższe oszczędności w wypłatach wykazała, że jedną z przyczyn ich powstania po ostatecznym terminie wyznaczonym na zawarcie umowy był długi okres pomiędzy datą zakończenia inwestycji i datą ostatecznego rozliczenia, wynoszący w kilku przypadkach od 9 do 14 miesięcy. (Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie).

W rezultacie, pomimo środków niewykorzystanych, powstałych w trakcie realizacji programu, stwierdzono przypadki nie przyznania dotacji wnioskodawcom, którzy złożyli wnioski na dopłaty w terminie 15 marca 2004 r., przeszli pozytywną weryfikację, a nie zostali rekomendowani do otrzymania dotacji z powodu braku środków w dniu podejmowania decyzji przez Komisję Oceniającą. Dotyczyło to przykładowo:

58 wnioskodawców w Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie – wnioski na kwotę 1.159.148 euro przy niewykorzystaniu 875.759 euro.

55 wnioskodawców we Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. - wnioski na kwotę 950.699 euro przy niewykorzystaniu 875.065 euro.

12 wnioskodawców w Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie – wnioski na kwotę 293.234 euro przy niewykorzystaniu 707.527 euro.

⁴⁰ Rezygnacje te polegały np. na nie podpisaniu umowy przez beneficjenta lub nie dostarczeniu umowy kredytowej.

W ocenie NIK jedną z przyczyn braku wczesnego identyfikowania możliwości powstania oszczędności przy realizacji programu był sposób przeprowadzania monitoringu realizowanych umów przez beneficjentów. Umowy zawarte z PARP nakazywały przeprowadzenie co najmniej 5 % (w stosunku do rozliczonych umów) bezpośrednich kontroli u beneficjenta. Jedną z dopuszczonych form tej kontroli były też rozmowy telefoniczne i kontakty korespondencyjne w ilości co najmniej 10 % rozliczonych umów, co w ocenie NIK, nie gwarantowało rzeczywistej kontroli prawidłowości realizowanej inwestycji. Przeprowadzanie kontroli po zakończeniu inwestycji, czyli po złożeniu wniosku o płatność końcową oznaczało kontrolę w 2004 r. tj. po zakończeniu procedury kontraktowania nowych umów, a więc nie pozwalało na zawarcie umów z innymi wnioskodawcami, w wyniku uzyskanych na podstawie tych kontroli „oszczędności”.
Przykładowo:

Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie przeprowadziła 44 kontrole, w tym 20 wizyt monitorujących i 24 udokumentowanych kontaktów telefonicznych (łącznie 27 % na 163 zawarte umowy) nie stwierdzając nieprawidłowości, podczas gdy rozwiązano 20 umów po ostatnim terminie składania wniosków. Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie przeprowadziła 167 wizyt monitorujących (96,5 % na 173 zawarte umowy), z czego 156 wizyt (90 %) dopiero po zakończeniu inwestycji przed dokonaniem płatności końcowej, podczas gdy rozwiązano 17 umów po ostatnim terminie składania wniosków.

Oprócz przedłużającej się procedury rozliczania umów z beneficjentami stwierdzono też we wszystkich RIF-ach opóźnienia w realizacji wypłat końcowych wynoszące od kilku do 150 dni. RIF-y były zobowiązane dokonać wypłaty końcowej w terminie 60 dni kalendarzowych od dnia prawidłowo złożonego wniosku o wypłatę wraz z załącznikami.

We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. na 174 beneficjentów 10 (5,7 %) otrzymało refundację w kwocie 160.488 euro (710.000 zł) po ponad 60 dniach od daty prawidłowo złożonych wniosków o płatność końcową. Opóźnienia wyniosły od 4 do 73 dni. W czterech z tych przypadków obejmujących kwotę 45.133 euro (211.000 zł) przyczyna opóźnienia leżała po stronie RIF, która tłumaczyła się „skumulowaniem terminów oraz bieżącymi obowiązkami”.

Podobne przyczyny w opóźnieniu realizacji wypłat końcowych w 8 przypadkach (na 20 stwierdzonych opóźnieniach w stosunku do 156 wypłat) wskazała Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie.

W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie spośród 86 zrealizowanych umów w 24 przypadkach płatności końcowe zostały dokonane po terminach określonych w umowie. Opóźnienia dotyczyły kwoty 494.000 euro tj. 23,5 % wszystkich dotacji wypłaconych beneficjentom. Przekroczenie terminu wyniosło od 2 do 150 dni.

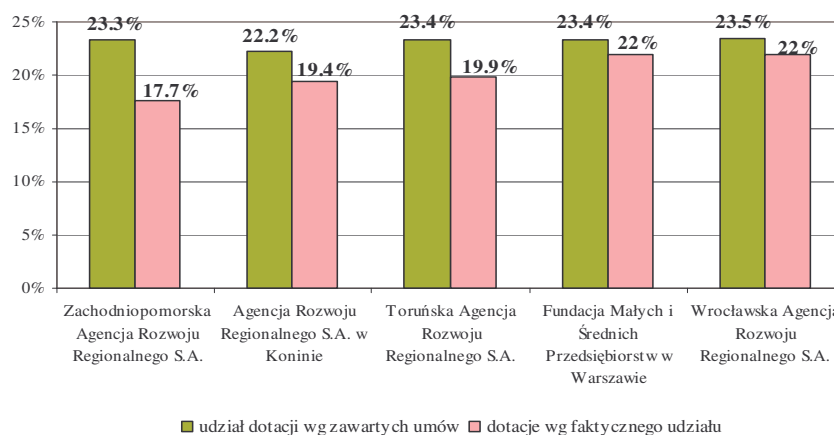
Należy zaznaczyć, że na podstawie zawieranych umów dotacji beneficjent mógł wystąpić do RIF o wypłatę odsetek od należnej kwoty, liczonych jak od zaległości podatkowych za każdy dzień zwłoki. Odsetki te obciążałyby budżet państwa. Jednakże w żadnym z badanych RIF nie stwierdzono przypadków występowania beneficjentów o naliczenie i wypłatę należnych odsetek. Niewystępowanie o wypłatę odsetek trudno wyjaśnić w świetle faktu, że przedsiębiorcy ponosili

ryzyko kursowe, a przy obniżającym się kursie euro i wypłacie dotacji w zł w kwocie wynikającej z kursu z dnia wypłaty, realna wartość dotacji w zł była niższa, niż przyjęta w umowie wg kursu euro w niej zapisanym. Między innymi w wyniku różnic kursowych realny udział dotacji w poniesionych kosztach kwalifikowanych był niższy niż 25 %, a zwiększał się udział środków własnych lub kredytu.

Faktyczny udział dotacji w stosunku do planowanego udziału według wartości zawartych umów w poszczególnych badanych RIF-ach był niższy i wyniósł:

- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – 23,3% wg wartości zawartych umów, 17,7 % faktycznego udziału.⁴¹
- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie – 22,2 % wg wartości zawartych umów, 19,4 % faktycznego udziału.
- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – 23,4 % wg wartości zawartych umów, 19,9 % faktycznego udziału.
- Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie – 23,4 % wg wartości zawartych umów, 22 % faktycznego udziału.
- Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – 23,5 % wg wartości zawartych umów, 22 % faktycznego udziału.

Faktyczny udział dotacji w stosunku do planowanego udziału według wartości zawartych umów w poszczególnych RIF-ach

Przyczyną niższego udziału dotacji w kosztach kwalifikowanych inwestycji w stosunku do udziału planowanego na podstawie zawartych umów był przede wszystkim przyjęty w umowach sztywny kurs euro (średnio 4,32 zł), podczas gdy faktyczny kurs euro wyniósł 4,42 zł/euro w dniu pierwszego terminu przyjmowania wniosków (lipiec 2003 r.), a na dzień 30 kwietnia 2004 r. tj. ostatni dzień kontraktowania umów wynosił 4,81 zł/euro i

⁴¹ Udział dotacji według wartości zawartych umów na podstawie zbiorczych danych PARP. Rzeczywisty udział dotacji na podstawie danych uzyskanych w toku kontroli w RIF.

4,43 zł/euro na dzień przyjętego terminu zakończenia inwestycji (15.08.2004 r.)⁴². Beneficjenci rozliczali koszty inwestycji według kursu przyjętego w umowie, mimo iż faktyczne koszty były wyższe. Zgodnie z umową ryzyko kursowe ponosił beneficjent i skutkowało to wyższym udziałem środków własnych lub kredytu bankowego.

Harmonogram wdrażania FDI przewidywał, że zawarcie umowy powinno nastąpić w terminie 41 dni kalendarzowych od daty składania wniosków. Stwierdzono, że we wszystkich badanych RIF-ach termin ten nie został dotrzymany, a opóźnienia wynosiły od kilku do nawet kilkuset dni. Przyczyną były najczęściej opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków przez Komisje Oceniające.

We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. faktyczna ilość dni kalendarzowych od terminu składania wniosków do zawarcia umowy wyniosła od 45 do 256 dni, a przeciętny okres oczekiwania przez beneficjenta na podpisanie umowy wyniósł 95,6 dnia. Najdłuższy okres oczekiwania na podpisanie umowy dotyczył terminu składania wniosków wyznaczonego na 18 sierpnia 2003 r. i wyniósł od 64 do 256 dni.

Umowy z 62 przedsiębiorcami, których wnioski zarekomendowano PARP 16 września 2003 r. Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie zawarła w okresie od 3 października do 3 listopada 2003 r., a więc od 67 do 97 dni od daty złożenia wniosków. Umowy z 21 przedsiębiorcami, którzy wnioski złożyli w II terminie zawarto w okresie od 4 marca do 13 kwietnia 2004 r., a więc po upływie od 198 do 207 dni od terminu ich złożenia.

Zdaniem NIK opóźnienia w zawieraniu umów mogły skutkować dodatkowymi kosztami po stronie przedsiębiorców związanymi z zamrożeniem środków na realizację inwestycji, kosztami zaciągnięcia kredytu etc. i spotykały się z krytyką beneficjentów wyrażoną w ankiecie przeprowadzonej w trakcie kontroli (zob. str. 39 niniejszej informacji). Jaskrawym przykładem skutków opóźnienia w zawieraniu umów była rezygnacja z otrzymania dotacji przez 3 wnioskodawców (na 9 rezygnacji) z powodu przedłużającego się oczekiwania na uzyskanie pomocy w ramach programu we Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

W zakresie egzekwowania przez RIF-y zwrotu środków z tytułu rozwiązanych lub niewłaściwie realizowanych umów w czterech przypadkach stwierdzono trudności w odzyskaniu należności z tego tytułu. Dwa przypadki dotyczyły zwrotu wypłaconej zaliczki, z czego jedną zaliczkę zwrócono.

W przypadku firmy LAGUNA Helena Zając Łaskarzew, kwota zaliczki przekraczała kwotę uznanej przez Fundację Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie dotacji końcowej. Zaliczka wyniosła 16.678 euro (50 % planowanej inwestycji) i została wypłacona w dniach 8.06.2004 r. i 29.07.2004 r. Beneficjent zrealizował zadanie inwestycyjne jedynie w 38 % planowanej wysokości. Dotacja końcowa wyniosła 12.724 euro. Różnicę firma zwróciła dopiero w dniu 17.12.2004 r. Wnioskodawca ten już na etapie wniosku wykazał

⁴² Średni kurs euro wg danych NBP – www.money.pl

sytuację ekonomiczną nie gwarantującą realizacji umowy, ale mimo to umowa dotacji została zawarta (zob. str. 29 niniejszej informacji). Okazało się, że firma pomimo akceptacji wniosku przez Komisję Oceniającą, nie zrealizowała zadania i miała trudności ze zwrotem otrzymanej zaliczki.

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie rozwiązała z jednym z beneficjentów umowę, gdy ustalono, że beneficjent ten otrzymał już wcześniej dotację. Zaliczka w wysokości 24.686 euro (106.435 zł) nie została zwrócona, ponieważ beneficjent odwołał się w tej sprawie do sądu.

W jednym przypadku trudności ze zwrotem wypłaconej zaliczki wynikały z konieczności ustalenia czy beneficjent wywiązał się z umowy.

Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie dokonała płatności końcowej na rzecz ZPH Correct Sp. Jawna w Koszalinie w dniu 10.11.2004 r., mimo iż inwestycja będąca przedmiotem umowy (myjnia samochodowa) nie została zakończona, co stwierdzono podczas wizyty monitorującej w dniu 5.10.2004 r. Zabezpieczeniem płatności końcowej w kwocie 13.693 euro był weksel *in blanco* beneficjenta. Według informacji RIF z wizyty monitorującej w dniu 1.02.2005 r. inwestycja nadal została nie zrealizowana. Do czasu zakończenia kontroli NIK RIF nie posiadał potwierdzenia, że umowa dotacji została zrealizowana, a weksel *in blanco* nie został zwrócony beneficjentowi ani też nie wystąpiono o zwrot dokonanej płatności.

Jeden przypadek dotyczył zakwestionowania przez RIF sposobu realizacji umowy.

Firma KA-MA PHU w Stargardzie Szczecińskim dokonała wyboru oferty i zakupiła maszyny od PPHU KA-MA BUD sp. z o.o. w organizacji. Wybrany dostawca zarejestrował działalność jako podmiot gospodarczy w dzień po zawarciu umowy dotacji z dnia 7.10.2003 r. Prezesem KA-MA BUD sp. z o.o. w organizacji została pani. K. C. właściciel PHU KA-MA. W powstałej spółce PHU KA-MA posiadała 99 ze 100 udziałów. W dniu 15.12.2004 r. Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie wystąpiła o zwrot kwoty 25.872 euro z odsetkami (114.533 zł), a w dniu 7.02.2005 r. złożyła w Prokuraturze Rejonowej Szczecin-Śródmieście zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa z art. 286 kodeksu karnego (k.k.) w związku z art. 297 k.k. Prokuratura odmówiła wszczęcia śledztwa w powyższej sprawie, a Prokuratura Okręgowa nie przychyliła się do zażalenia na odmowę wszczęcia śledztwa. Do zakończenia kontroli Sąd nie rozpatrzył zażalenia na decyzję Prokuratora Okręgowego.

W zakresie sprawozdań z realizacji FDI oraz rozliczania się przez RIF-y wobec PARP stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły opóźnień w stosunku do terminów określonych w umowach z PARP i dotyczących składania raportów oraz zwrotu środków lub wpłaty odsetek powstałych na rachunkach RIF.

Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. zwróciła do PARP kwotę odsetek od środków dotacji za 2003 r. w wysokości 3.934 zł dopiero w dniu 13 grudnia 2004 r. pomimo, że umowa z 27.10.2003 r. nakazywała zwrot odsetek do dnia 15 stycznia 2004 r. Przyczyną było przeoczenie pracowników RIF. Na 5 okresowych sprawozdań z realizacji zadań za 2003 r. 2 zostały przesłane do PARP 1 dzień po terminie, a w 2004 r. wszystkie sprawozdania zostały przekazane do PARP z opóźnieniem 1-7 dni po terminie.

Sprawozdania za I i II kwartał 2004 r. z wykonania kosztów operacyjnych zostały złożone do PARP przez Fundację Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie 2 dni po terminie, a sprawozdanie roczne za 2004 r. 7 dni po terminie określonym w umowie z PARP

Identyfikując bariery w dostępie do programu FDI pracownicy RIF-ów wskazali, że:

We wszystkich badanych jednostkach zasadniczymi problemami były: zbyt duża liczba wniosków; zbyt sformalizowane procedury skutkujące odrzucaniem znacznej liczby wnioskodawców na etapie oceny formalnej; niejasne przepisy „Wytycznych dla Wnioskodawców”, co wymagało każdorazowo długiego oczekiwania na interpretację przez PARP; zbyt krótkie terminy na ocenę wniosków (15 dni) i na dostarczenie umowy kredytowej (30 dni); częste aneksowanie umów wydłużające terminy ich realizacji. W dwóch RIF (Warszawa i Konin) zgłoszono postulat zwiększenia budżetu przeznaczonego dla przedsiębiorców, co w świetle ustaleń kontroli dotyczących nie wykorzystania przez wszystkie RIF-y przyznanych środków nie wydaje się wnioskiem uzasadnionym. W jednym przypadku (RIF Wrocław) zgłoszono wniosek aby koszty operacyjne nie były pokrywane umową dotacji dla RIF, ale były zakupem usług przez PARP, co mogłoby racjonalizować te koszty.

3.2.2.3 Gospodarowanie przez RIF-y środkami na pokrycie kosztów operacyjnych programu FDI.

Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie gospodarowania przez RIF-y środkami pochodzącymi z budżetu państwa, przekazywanymi przez PARP na podstawie corocznej umowy dotacji, do wykorzystania przez RIF na pokrywanie kosztów operacyjnych obejmujących m.in. promocję, doradztwo, kontrolę i obsługę administracyjną objęły:

Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. zarówno w 2003 jak i 2004 r. nie prowadziła wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych w ramach tej dotacji środków oraz wydatków i kosztów związanych z realizacją zadań, w sposób umożliwiający ocenę ich wykonania pod względem finansowym, pomimo takiego obowiązku wynikającego z zawartej umowy. Rozliczanie kosztów dla wszystkich komponentów programu PHARE 2001 było prowadzone w formie ewidencji pozaksięgowej.

Na skutek braku wyodrębnionej ewidencji kosztów nastąpiły błędy w składanych do PARP sprawozdaniach i wykazanie w nich niezgodnych ze stanem faktycznym danych. Ostateczna ilość przyjętych wniosków została w sprawozdaniu zawyżona o 5, wizyt w siedzibie beneficjenta o 2, przyjętych wniosków o wypłatę zaliczki o 3, sprawdzonych wniosków o wypłatę dotacji o 12, wystawionych rekomendacji wypłaty dotacji o 20 i wypłaconych dotacji o 1. Skutkowało to zawyżeniem wykazanych wobec PARP kosztów operacyjnych o 3.200 zł i jednoczesnym zaniżeniem kosztów RIF o 500 zł.

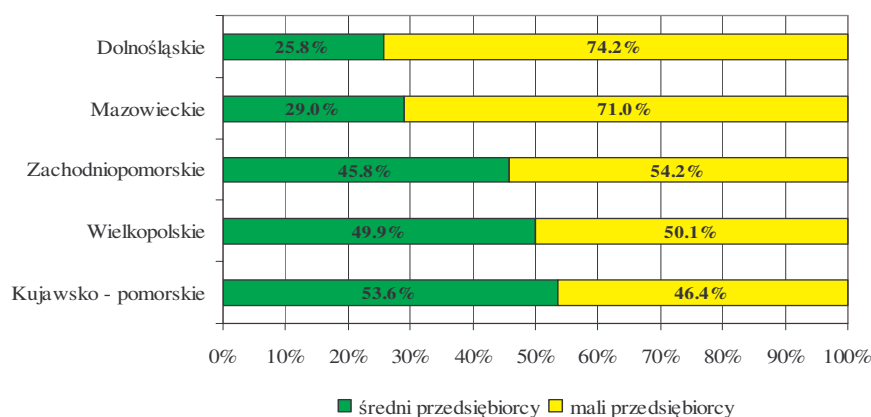
Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie błędnie zaliczyła do kosztów operacyjnych w 2004 r., bezpośrednio związanych z obsługą programów PHARE 2001, wydatki na zakup artykułów żywnościowych dla pracowników RIF w kwocie 1.962 zł. Zgodnie z umową Nr 7/RIF/69.C./2004 o udzielenie wsparcia na koszty operacyjne, koszty pokrywane z dotacji mogły obejmować koszty bezpośrednio związane z obsługą programu PHARE 2001 oraz koszty ogólnego zarządu do wysokości 10% kosztów ogólnych Fundacji. Ujęcie w ewidencji kosztów produktów żywnościowych takich jak kawa, herbata, cukier dla pracowników RIF, jako kosztów bezpośrednio związanych z obsługą dotacji, a nie jako kosztów ogólnych Fundacji było błędne. Stwierdzono jednak, że po skorygowaniu wysokości kosztów bezpośrednich i kosztów ogólnych, kwota dotacji na wsparcie kosztów operacyjnych związanych z obsługą dotacji była niższa od

poniesionych kosztów, a zatem warunki umowy określające, że kwota dotacji nie może przekroczyć kosztów faktycznie poniesionych, zostały spełnione.

3.2.3 Beneficjenci pomocy – mali i średni przedsiębiorcy

Środki w ramach programu FDI zostały skierowane w większości do małych przedsiębiorców⁴³. Średni wskaźnik kwoty dotacji otrzymanej przez małych przedsiębiorców w stosunku do całkowitej kwoty udzielonych dotacji w pięciu badanych RIF wyniósł 59,2 %. W podziale na poszczególne województwa wskaźniki te przedstawiały się następująco:

Udział małych i średnich przedsiębiorców w programie FDI

Ankieta przeprowadzona wśród przedsiębiorców wykazała, że tylko 8 (na 29) nie zgłosiło żadnych uwag do funkcjonowania programu.

W pozostałych 21 przedsiębiorstwach zwrócono uwagę na: zbiurokratyzowanie i sformalizowanie procedur oraz ich niejasność (17 przedsiębiorców), brak pomocy ze strony RIF i konieczność korzystania z drogich firm doradczych przy sporządzaniu wniosków, co i tak nie gwarantowało poprawności ich złożenia (6 przedsiębiorców), zbyt długie oczekiwanie na ocenę wniosku i zawarcie umowy dotacji (3 przedsiębiorców), niemożność uzyskania interpretacji bezpośrednio z PARP przy braku kontaktu z RIF w trakcie realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego (2 przedsiębiorców). Jeden przedsiębiorca zwrócił uwagę na konieczność zaciągnięcia kredytu bankowego, pomimo posiadania dostatecznej ilości środków własnych. Jeden beneficjent wskazał, że ryzyko kursowe ponosi wyłącznie przedsiębiorca i uzyskana ostatecznie kwota dotacji, jako kwota refundowana jest niższa niż planowana według kursu przyjętego w umowie, co skutkuje większym udziałem środków własnych lub kredytu.

Badani przedsiębiorcy na ogół prawidłowo zrealizowali zawarte umowy, gospodarnie wykorzystując otrzymane środki. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości w zakresie wykorzystania pomocy przez małych i średnich przedsiębiorców dotyczyły:

⁴³ W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 roku - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.).

- 1) Braku właściwej wizualizacji programu, tzn. informowania opinii publicznej o wkładzie finansowym Wspólnoty Europejskiej w inwestycje współfinansowane ze środków PHARE, co było niezgodne z art. 6 „*Warunków ogólnych*” stanowiących załącznik do umowy dotacji.

Na stronie internetowej przedsiębiorstwa nie zamieszczono informacji o uzyskanej pomocy w:

Farmaceutycznej Spółdzielni Pracy GALENA we Wrocławiu, ATS sp. z o. o. w Toruniu, BOHAMET s. j. w Białych Błotach, PPUH KLINKIER-BUD w Konstancinie-Jeziornej, a RATRANS sp. z o. o. z Radomia zamieszczonej w internecie informacji nie sporządziła w wymaganej formie.

JACK POL sp. z o. o. z Oławy nie zamieściła informacji o uzyskanej pomocy w dokumentach wewnętrznych firmy tj. w sprawozdaniach z działalności spółki.

- 2) Niegospodarnego wykorzystania sprzętu zakupionego ze środków dotacji:

W MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy stwierdzono, że od dnia zakupu tj. 14 lipca 2004 r. nie rozpakowano i nie użytkowano zakupionego monitora (szacunkowa wartość netto 650 zł). W wyniku likwidacji oddziału w II połowie 2004 r. nie wykorzystywano drukarki fiskalnej (wartość netto 2.900 zł). Od dnia zakupu tj. od 15.07.2004 r. program komputerowy „*Skład Celny*” (wartość netto 5.000 zł) był nieaktywny, nie dokonywano w nim żadnych zapisów. Zdaniem beneficjenta warunki cenowe importu towarów od czerwca 2004 r. nie uzasadniały jego uaktywnienia.

- 3) Wykorzystywania w niewłaściwy sposób, w tym poza terenem województwa części urządzeń (zestawów komputerowych), co było niezgodne z zasadami określonymi w „*Wytocznych dla Wnioskodawców*” oraz warunkami umowy. Program FDI przewidywał, że celem strategicznym programu jest stworzenie warunków dla osiągnięcia większej spójności gospodarczej i społecznej województwa dzięki rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw a zatem był ukierunkowany na wykorzystanie na terenie województwa, w którym pomoc była udzielana. W tym celu linie budżetowe programu FDI zostały podzielone na poszczególne województwa.

MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy zakupiła 15 zestawów komputerowych, w skład których weszły m.in. stacje robocze, monitory i drukarki fiskalne. Powyższe środki trwale zostały przyjęte jako zestawy i otrzymały numery inwentarzowe (jeden dla wszystkich elementów zestawu). Stwierdzono, że tylko 3 z nich funkcjonowały jako zestawy, w tym od jednego odłączono drukarkę. Pozostałe zestawy o łącznej wartości 59.394 zł użytkowane były osobno w różnych działach siedziby i oddziałach firmy w całym kraju. Ponadto wniosek o udzielenie dotacji, stanowiący załącznik do umowy, przewidywał zakup 3 zestawów z przeznaczeniem do działu księgowości. W toku kontroli stwierdzono, że powyższe zestawy były użytkowane w działach sprzedaży, co było niezgodne z warunkami umowy.

Z dotacji o wartości 201.425 zł zakupione środki trwale o wartości 153.954 zł (76,4 % dotacji) zostały przekazane oddziałom firmy znajdującym się poza terenem województwa. Na dzień 22.06.2005 r. poza terenem województwa znajdowały się urządzenia o wartości netto 87.326 zł, co stanowiło odpowiednio

43,4 % wartości dotacji i 10,9 % wartości kosztów kwalifikowanych całej inwestycji. Już w trakcie kontroli beneficjent zadeklarował przesunięcie wszystkich zakupionych urządzeń na teren województwa kujawsko-pomorskiego.

4) Naruszenia art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. polegającego na dokonywaniu odpisów umorzeniowych wartości maszyn i urządzeń, które znajdowały się w ewidencji księgowej przedsiębiorcy jako środki trwałe w budowie:

MOTO BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy dokonywała odpisów umorzeniowych wartości maszyn i urządzeń, które do dnia 31.12.2004 r. znajdowały się w ewidencji księgowej jako środki trwałe w budowie. Wartość rozliczonej amortyzacji tych środków trwałych wynosiła 39.983 zł.

5) Złożenia nieprawdziwego oświadczenia o braku zobowiązań z tytułu podatków oraz wpłat na ZUS – BUDREX sp. z o.o. z Bydgoszczy. (zob. str. 31 niniejszej informacji),

6) Niedopełnienia obowiązku wynikającego z art. 4 ust.3 umowy dotacji dotyczącego prowadzenia rachunku bankowego w zł, co skutkowało koniecznością zwrotu przez beneficjenta wypłaconej zaliczki i w rezultacie utratą 2.809 zł kwoty dotacji (w wyniku różnic kursowych przy powtórnej wypłacie).

POL AQUA S.A. z Piaseczna wystąpiła z wnioskiem o wypłatę zaliczki dotacji w wysokości 25.000 euro. Warunkiem uzyskania zaliczki, określonym w „Wytycznych dla Wnioskodawców” było prowadzenie przez Spółkę rachunku w złotych. Zgodnie z umową dotacji zaliczka miała być wpłacona w walucie euro na rachunek Spółki prowadzony w złotych polskich i przekazana beneficjentowi w kwocie w złotych wynikającej z kursu euro banku prowadzącego rachunek bankowy z dnia dokonania operacji. Przekazane przez Fundację Małych i Średnich Przedsiębiorstw w dniu 28.11.2003 r. środki nie mogły jednak wpłynąć na konto Spółki, ponieważ było ono prowadzone wyłącznie w walucie euro. W rezultacie przekazane przez RIF środki zaliczki zostały przez Spółkę zwrócone na rachunek RIF. Ponowny przelew środków nastąpił w dniu 10.12.2003 r. po otwarciu rachunku w złotych polskich. Wskutek zmiany kursu euro otrzymana zaliczka wpłynęła w kwocie niższej o 649,95 euro (tj. 2.809,08 zł) od przekazanej pierwotnie.

Ponadto stwierdzono cztery przypadki zastosowania przez beneficjentów procedury porównania 3 ofert w sposób wskazujący na dokonanie wyboru dostawcy bez faktycznego porównania tych ofert. Beneficjenci byli zobowiązani do wydatkowania środków publicznych przy zastosowaniu procedury porównania 3 ofert i przedstawienia uzasadnienia wyboru przy raporcie technicznym. Stwierdzono jednak, że beneficjenci przedstawiali RIF-om oferty inne niż

faktycznie zgromadzone do porównania lub oferty z różnych okresów realizacji inwestycji i takie porównania były uwzględniane przez RIF-y⁴⁴.

PPUH KLINKIER BUD z Konstancina Jeziornej dokonało porównania trzech ofert jeszcze przed złożeniem wniosku i podpisaniem umowy o dotację, pomimo określenia w umowie, iż realizacja przedsięwzięcia może rozpocząć się najwcześniej w dniu następnym po dniu podpisania umowy oraz dostarczeniu przez Przedsiębiorstwo i zatwierdzeniu przez RIF umowy kredytowej z bankiem. Fakt ten właściciel Przedsiębiorstwa wyjaśnił koniecznością podjęcia niezbędnych działań umożliwiających realizację przedsięwzięcia w związku z krótkim czasem przewidzianym umową dotacji. W wyniku kontroli ustalono, że złożone do RIF wraz z raportem technicznym uzasadnienie wyboru dostawcy samochodów ciężarowych dotyczyło częściowo innych ofert, aniżeli faktycznie zgromadzonych przez przedsiębiorstwo. W uzasadnieniu wyboru z dnia 27 maja 2004 r. właściciel przedsiębiorstwa wskazał, że dokonał porównania ofert samochodów: MAN od firmy MIRPOL, VOLVO od firmy Volvo Polska sp. z o.o. Annapol (w cenie 69.700 euro) oraz samochodów SCANIA od firmy Scania Polska sp. z o.o. Ustalono, że faktyczne oferty złożone do RIF w dniu 22 października 2004 r. dotyczyły samochodów MAN (wybrana oferta), Mercedes od firmy Auto Podlasie oraz VOLVO od firmy Volvo Polska sp. z o.o. Jeżewo Stare w cenie wyższej niż wykazana w uzasadnieniu wyboru (73.500 euro).

Prezes FAST WAY sp. z o.o. z Legionowa skierował zapytania ofertowe do dostawcy ciągników siodłowych (firmy Mercedes-Benz grupa Zasada) oraz dostawcy naczep skrzyniowych (firmy EWT Truck & Trailer Polska Sp. z o. o.) w dniu 16 października 2003 r., to znaczy przed podpisaniem umowy kredytowej. Wskazane oferty zostały wybrane przez Spółkę i załączone do wniosku o udzielenie kredytu z dnia 24 października 2003 r. Działanie to było zgodne z interpretacją Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), przekazanej beneficjentowi przez RIF. Kontrola stwierdziła jednak, że załączone do raportu końcowego pozostałe (odrzucone) oferty od firm SCANIA i MAN dotyczące zakupu ciągników zostały wystawione dopiero w dniu 6 listopada 2003 r., a więc nie były brane pod uwagę przy składaniu wniosku o kredyt. Powyższe wskazuje, że wybór dostawcy ciągników (Mercedes-Benz) został faktycznie dokonany w związku z koniecznością złożenia wniosku kredytowego, a pozostałe oferty zostały zgromadzone już po dokonaniu tego wyboru, a więc nie były brane pod uwagę przy wyborze dostawcy.

JACK-POL sp. z o.o. z Oławy nie zastosowała procedury porównania trzech ofert wynikających z zapisów art. 1 *Warunków Ogólnych*, stanowiących załącznik do umowy dotacji, gdyż na zapytanie ofertowe uzyskała odpowiedź tylko od 2 firm europejskich. Trzecia oferta pochodziła od producenta z Tajwanu. Beneficjent dokonał wyboru firmy hiszpańskiej uzasadniając ten wybór w raporcie końcowym i uzyskał wypłatę dotacji pomimo niespełnienia warunku porównania co najmniej 3 ofert.

PPHU DEFALIN GROUP S.A. w Świebodzicach w raporcie końcowym przedstawiła tylko jedną, wybraną ofertę od firmy Karl Mayer Textilmaschinenfabrik GMBH. Składając wniosek o wypłatę w dniu 26 kwietnia 2004 r. spółka powiadomiła RIF o braku możliwości pozyskania ofert na dostawę maszyn do produkcji siatki rolniczej. Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. wypłaciła kwotę dotacji dopiero po 7 miesiącach od złożenia wniosku, ze względu na długi okres oczekiwania na interpretację PARP w tej sprawie.

⁴⁴ Zjawisko to zostało wyeliminowane przez wprowadzenie w programie PHARE 2002 SSG procedury ustalającej, że wszystkie oferty muszą być ważne do na dzień dokonania porównania przez beneficjenta i muszą zawierać opis przedmiotu, cenę i okres ważności oferty (zob. procedura nr 7 w załączniku nr 2 do niniejszej informacji).

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1 Przygotowanie kontroli

Kontrola w zakresie wykorzystania środków Funduszu Dotacji Inwestycyjnych była kontrolą planowaną, koordynowaną i została podjęta przez NIK z własnej inicjatywy. W ramach analizy przedkontrolnej Delegatura NIK w Warszawie, na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.), zwróciła się do PARP o udostępnienie dokumentów związanych z założeniami, organizacją i finansowaniem programu PHARE 2001 Spójność Społeczno-Gospodarcza – Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw z Funduszu Dotacji Inwestycyjnych. Dokumenty te posłużyły do przygotowania programu kontroli. W dniu 20 maja 2005 r. w siedzibie NIK w Warszawie odbyła się narada przedkontrolna, w której wzięli udział przedstawiciele wszystkich jednostek organizacyjnych NIK, uczestniczących w kontroli. W naradzie wzięła też udział dyrektor Zespołu Instrumentów Inwestycyjnych PARP, która dokonała prezentacji programu PHARE 2001 SSG FDI, w tym obowiązujących w trakcie trwania programu przepisów.

Przeprowadzona kontrola mieściła się w ramach priorytetowych kierunków i obszarów badań przyjętych przez NIK na lata 2003 – 2005, obejmując obszar 5.1 czyli *Wykorzystanie Funduszy Unii Europejskiej, z uwzględnieniem efektywności działań na rzecz optymalnego wykorzystania tych środków, w tym kierowanych na rozwój infrastruktury kraju*.

Kontrolą objęto 5 Regionalnych Instytucji Finansujących w województwach: Mazowieckim, Zachodniopomorskim, Kujawsko-Pomorskim i Wielkopolskim tj. w tych jednostkach, które nie były objęte kontrolą „Wykorzystania pomocy przedakcesyjnej Unii Europejskiej dla Polski w ramach programu PHARE Spójność Społeczno – Gospodarcza 2000” (SSG 2000)”, przeprowadzonej w 2004 r. Skontrolowano również 29 beneficjentów programu w tych samych województwach. Ze względu na status prawny skontrolowanych podmiotów, we wszystkich przypadkach kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o NIK, tj. z uwzględnieniem kryteriów legalności i gospodarności. Doraźną kontrolę w PARP przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK z uwzględnieniem kryteriów: legalności, gospodarności, rzetelności i celowości.

Przy doborze do kontroli próby beneficjentów programu PHARE SSG 2001 – Fundusz Dotacji Inwestycyjnych zastosowano metodę niestatystyczną⁴⁵. Badaniem objęto tych beneficjentów, którzy otrzymali środki pomocowe w ramach FDI w przedziale 40.000 – 50.000

⁴⁵ Przy doborze próby wykorzystywano Metodykę doboru próby do kontroli zawartą w Podręczniku kontrolera: Wytyczne metodyczne - część: B 5

euro, czyli w maksymalnej wysokości. Wartość przedsięwzięć inwestycyjnych z udziałem tych środków, (liczonych jako 25 % kosztów przedsięwzięcia) w tej grupie korzystających z dotacji mogła wynieść 250.000 euro ⁴⁶ przy dotacji w wysokości 50.000 euro. W trakcie analizy przedkontrolnej zostały opracowane zestawienia ⁴⁷ dotacji udzielonych w latach 2003-2004 na terenie wszystkich 16 województw. Liczba całej populacji beneficjentów programu (zawartych umów) wyniosła w tym okresie 2700. Liczba małych i średnich przedsiębiorstw korzystających z dotacji w przedziale 40.000 – 50.000 euro wyniosła 672 czyli ok. 25 % wszystkich udzielonych dotacji. Z tej wybranej celowo grupy, jednostki organizacyjne NIK biorące udział w kontroli, na podstawie informacji uzyskanej z RIF, typowały przynajmniej po 4 jednostki, stosując dobór próby prosty losowy.

W każdym kontrolowanym RIF należało ustalić całą populację złożonych i rozpatrzonych wniosków oraz kwotę udzielonych dotacji. W zakresie dokonania oceny prawidłowości przyznawania, rozliczenia i kontroli wykorzystania dotacji, należało dokonać losowania grupy beneficjentów minimum 30, to jest po 6 w każdej grupie dotacji wg jej wartości: 2 – 10 tys. euro, 10-20 tys. euro, 20-30 tys. euro, 30-40 tys. euro i 40-50 tys. euro.

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Po zakończeniu kontroli do kierowników jednostek kontrolowanych skierowane zostały 34 wystąpienia pokontrolne. W 23 (na 29) przypadkach (mali i średni przedsiębiorcy) odstąpiono od sformułowania wniosków pokontrolnych ze względu na pozytywną ocenę skontrolowanej działalności. Wnioski skierowano do wszystkich 5 RIF oraz do 6 przedsiębiorców. Sformułowano ogółem 24 wnioski, w tym 13 wniosków skierowanych do Regionalnych Instytucji Finansujących i 11 wniosków skierowanych do przedsiębiorców.

W Regionalnych Instytucjach Finansujących wnioskowano o:

- terminowe realizowanie procedur w zakresie obsługi beneficjentów na etapie rozpatrywania wniosków, podpisywania umów oraz wypłat dotacji (w Koninie, Szczecinie i Toruniu) – w trakcie realizacji przy obsłudze kolejnych programów pomocowych, we Wrocławiu – zrealizowany poprzez zmianę struktury organizacyjnej Agencji i nowy podział zadań pomiędzy pracowników).
- W Agencji Rozwoju Regionalnego w Koninie - Kontynuowanie działań zmierzających do odzyskania od beneficjenta zaliczki w kwocie 24.687 euro – wniosek w trakcie realizacji.

⁴⁶ Wartość inwestycji mogła przekroczyć 250 tys. euro, z tym, że dotacja nie mogła przekroczyć 50. tys. euro.

⁴⁷ Na podstawie informacji uzyskanych z PARP

- O efekcie końcowym tych działań Prezes Agencji zobowiązał się powiadomić NIK na początku 2006 r.
- W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Szczecinie – wniosek o rozdzielenie funkcji kontraktowania i wdrażania - wniosek zrealizowany.
 - W Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Szczecinie wniosek o ustalenie czy beneficjent wywiązał się z postanowień umowy i ewentualny zwrot dotacji – wniosek zrealizowany - ustalono, że beneficjent wywiązał się z umowy.
 - We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego wniosek o terminowe wywiązywanie się ze zwrotu środków do PARP – wniosek w realizacji przy obsłudze kolejnych programów pomocowych.
 - We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego wniosek o zgodne ze stanem faktycznym sporządzanie sprawozdań do PARP oraz dokonanie prawidłowego rozliczenia kosztów operacyjnych – wniosek zrealizowany poprzez zweryfikowanie złożonych sprawozdań i zwrot niesłusznie otrzymanych środków do PARP.
 - We Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego wniosek o prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej środków na pokrycie kosztów operacyjnych – wniosek zrealizowany.
 - W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie wniosek o zobowiązanie przedstawicieli Fundacji zasiadających w Komisji Oceniającej do szczegółowego badania wniosków pod kątem przynależności wnioskodawców do sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz w zakresie zdolności finansowej beneficjentów do wykorzystania środków pomocowych – wniosek zrealizowany.
 - W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie wniosek o stosowanie zasady zaliczania do kosztów operacyjnych tylko kosztów bezpośrednio związanych z obsługą programów dotacji zgodnie z treścią umów na koszty wsparcia - wniosek zrealizowany.
 - W Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie wniosek o rozważenie, w porozumieniu z PARP, procedury wykorzystania listy rezerwowej w przypadku uwolnienia środków po ostatnim terminie rozpatrywania wniosków o dotacje – Prezes Fundacji zobowiązał się zbadać możliwości „wprowadzenia rozwiązań systemowych w zakresie wypracowania metod minimalizowania kwot niewykorzystanych powstających w związku z ograniczeniami terminowymi uniemożliwiającymi zagospodarowanie środków z oszczędności powstających na etapie rozliczeń oraz z rozwiązanych umów”.

Na wszystkie wystąpienia pokontrolne zostały udzielone odpowiedzi. W odpowiedziach tych kierownicy RIF zwrócili uwagę, że przyczyny w opóźnieniach w rozpatrywaniu wniosków oraz rozliczaniu umów i wypłacie dotacji wynikały zasadniczo z uwarunkowań zewnętrznych:

- Znaczna liczba złożonych wniosków, zwłaszcza w pierwszych dwóch terminach ich składania w 2003 r.
- Opóźnienia w przekazywaniu środków przez PARP i konieczność tworzenia list rezerwowych dla wnioskodawców, którzy zostali zakwalifikowani do otrzymania dotacji, a nie można było zawrzeć umów ze względu na brak środków.
- Długotrwałe, choć dopuszczone procedurą (zob. zał. nr 2), rozliczanie się beneficjentów ze zrealizowanych umów oraz opóźnienia w przekazywaniu przez PARP środków na wypłaty końcowe.

Mali i średni przedsiębiorcy:

- 4 wnioski o dokonanie prawidłowej wizualizacji zrealizowanego projektu poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej lub w dokumentach wewnętrznych przedsiębiorstwa (Farmaceutyczna Spółdzielnia Pracy GALENA we Wrocławiu, RATRANS sp. z o.o. w Radomiu, PPUH Klinkier-Bud sp. z o.o. w Konstancinie Jeziornej - wnioski zrealizowane, JACK-POL sp. z o.o. w Oławie – będzie realizowany w przypadku korzystania z innych programów pomocowych Unii Europejskiej).
- Wniosek o terminowe realizowanie zobowiązań podatkowych (BUDREX sp. z o.o. w Bydgoszczy – zrealizowany).
- 5 wniosków skierowanych do MOTO BUDREX sp. z o.o. w Bydgoszczy o: przemieszczenie na teren województwa kujawsko-pomorskiego maszyn i urządzeń znajdujących się poza tym terenem (w trakcie realizacji); użytkowanie zestawów komputerowych zgodnie z umową dotacji (zrealizowany); oznaczenie środków trwałych numerami inwentarzowymi wynikającymi z ewidencji księgowej (zrealizowany); uporządkowanie dokumentacji księgowej dotyczącej zakupionych środków trwałych, w tym dokonanie poprawnych odpisów umorzeniowych (w trakcie realizacji, w tym uporządkowano ewidencję umorzeń środków trwałych); podjęcie działań mających na celu pełne wykorzystanie zakupionych maszyn i urządzeń (zrealizowany częściowo – brak informacji o wykorzystaniu programu komputerowego „Skład Celny”).
- Wniosek o zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie jednolitego tekstu statutu skierowany do Farmaceutycznej Spółdzielni Pracy GALENA we Wrocławiu –wniosek

niezrealizowany. Prezes Zarządu Spółdzielni poinformował, że dokonanie zmian statutu nastąpi po nowelizacji ustawy Prawo Spółdzielcze.

Ponadto właściciel PPH Glass Produkt w Lisim Ogonie w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne poinformował o uzupełnieniu strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące uzyskanej dotacji, choć NIK nie postawiła takiego wniosku.

5. Załączniki

Załącznik 1

Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

1. Delegatura NIK we Wrocławiu:

- Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. we Wrocławiu
- Producent Wyrobów Papierniczych „JACK-POL” Spółka z o.o. w Oławie
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „DEFALIN” Group S.A. w Świebodzicach
- „BERBO GRENS SERVICE Polska Międzynarodowa Spedycja Celna” Spółka z o.o. w Zgorzelcu
- Farmaceutyczna Spółdzielnia Pracy „GALENA” we Wrocławiu

2. Delegatura NIK w Bydgoszczy:

- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Toruniu
- „MOTO - BUDREX” Spółka z o.o. w Bydgoszczy
- Zakład Produkcyjny „BOHAMET” Spółka Jawna w Białych Błotach
- „BUDREX” Spółka z o.o. w Bydgoszczy
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „GLASS-PRODUCT” w Lisim Ogonie
- Przedsiębiorstwo „ATS” Spółka z o.o. w Toruniu
- „MEKRO” Spółka z o.o. w Świeciu nad Wisłą
- „Transport Międzynarodowy Krajowy i Spedycja AUTO-PRZEWÓZ” w Białych Błotach
- „DROZAPOL-PROFIL” S.A. w Bydgoszczy

3. Delegatura NIK w Warszawie:

- Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „KLINKIER-BUD” w Konstancinie Jeziornej
- Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych „POL-AQUA” S.A. w Piasecznie
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej „RATRANS” Spółka z o.o. w Radomiu
- „FAST WAY” Spółka z o.o. w Legionowie

4. Delegatura NIK w Poznaniu:

- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie
- Fabryka Mebli „BALMA” S.A. w Tarnowie Podgórny
- Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne „ZIOŁOLEK” Spółka z o.o. w Poznaniu
- Recykling Tworzyw Sztucznych RTS Spółka z o.o. w Koźminie Wielkopolskim
- „JENOX AKUMULATORY” Spółka z o.o. w Chodzieży
- „WINKIEL” Spółka z o.o. w Poznaniu
- Zakład Wytwarzania Artykułów Ściernych „Andre Abrasive ARTICLES” w Kole
- „DRAMERS” S.A. Zakład Pracy Chronionej w Poznaniu

5. Delegatura NIK w Szczecinie:

- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie
- Przedsiębiorstwo Przemysłu Cukierniczego „GRYF” S.A. w Szczecinie
- Zakład Techniki Próżniowej „TERPO” S.A. w Koszalinie
- „ENTERPRISE” Spółka z o.o. w Reptowie
- „BISTRANS” Spółka z o.o. w Szczecinie
- Zakład Produkcyjno-Usługowy „PA-MET” Spółka Komandytowa w Świdwinie
- MPS International Ltd. Spółka z o.o. w Koszalinie.

Załącznik 2

Zmiany w wybranych procedurach programu FDI w ramach PHARE 2001, 2002 i 2003

L P	Procedura	RFDI Phare 2001	RFDI Phare 2002	RFDI Phare 2003
1.	Określanie terminu zawierania umów	W ciągu 14 dni kalendarzowych od milczącej akceptacji raportu z oceny. Harmonogram wdrażania programu przewidywał, że akceptacja raportu z oceny może trwać maksymalnie do 27 dni po upływie kolejnego terminu składania wniosków.	W ciągu 14 dni kalendarzowych po otrzymaniu formularza identyfikacji finansowej (FIF). Harmonogram wdrażania programu przewidywał, że złożenie FIF może trwać maksymalnie 55 dni po upływie kolejnego terminu składania wniosków.	W ciągu 30 dni kalendarzowych po otrzymaniu formularza identyfikacji finansowej (FIF). Harmonogram wdrażania programu przewidywał, że złożenie FIF może trwać maksymalnie 55 dni po upływie kolejnego terminu składania wniosków.
2.	Określenie ścisłych terminów rozliczeń przez beneficjentów	Wniosek o wypłatę dotacji powinien być złożony przez beneficjenta w ciągu 30 dni kalendarzowych po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Wnioski mogły być uzupełniane i poprawiane przez beneficjentów.	Wniosek o wypłatę dotacji powinien być złożony przez beneficjenta w ciągu 30 dni kalendarzowych po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Wnioski mogły być uzupełniane i poprawiane przez beneficjentów.	Wniosek o wypłatę dotacji powinien być złożony przez beneficjenta w ciągu 30 dni kalendarzowych po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Wnioski mogły być uzupełniane i poprawiane przez beneficjentów.
3.	Możliwość dokonywania uzupełnień formalnych do złożonych wniosków o dotację	Program wdrażany był na podstawie PRAG, który nie dopuszczał możliwości uzupełnień formalnych do złożonych wniosków o dotację. Zgodnie z Regulaminem Komisji Oceniającej, komisja mogła jedynie zwrócić się z pismem do wnioskodawców, których wnioski wymagają dalszych wyjaśnień.	Program wdrażany był na podstawie PRAG, który nie dopuszczał możliwości uzupełnień formalnych do złożonych wniosków o dotację. Zgodnie z Regulaminem Komisji Oceniającej, komisja mogła jedynie zwrócić się z pismem do wnioskodawców, których wnioski wymagają dalszych wyjaśnień.	Zasady programu dopuszczają uzupełnienia formalne do złożonych wniosków o dotację.
4.	Zasady weryfikacji przez Jednostkę Kontraktującą wniosku o udzielenie dotacji pod kątem analizy oświadczenia o spełnianiu kryterium MSP	Oświadczenie wnioskodawcy podpisane w pkt. III wniosku o udzielenie dotacji	Dodatkowe oświadczenie wnioskodawcy o spełnieniu kryteriów MSP przed podpisaniem umowy dotacji	Dodatkowe oświadczenie wnioskodawcy o spełnieniu kryteriów MSP przed podpisaniem umowy dotacji.
5.	Zasady weryfikacji przez Jednostkę Kontraktującą wniosku o udzielenie dotacji pod kątem analizy oświadczenia o nie zaleganiu ze zobowiązaniami publicznoprawnymi.	Oświadczenie wnioskodawcy podpisane w pkt. III wniosku o udzielenie dotacji	Oświadczenie wnioskodawcy podpisane w pkt. III wniosku o udzielenie dotacji	Oświadczenie wnioskodawcy podpisane w pkt. III wniosku o udzielenie dotacji

Załączniki

L P	Procedura	RFDI Phare 2001	RFDI Phare 2002	RFDI Phare 2003
6.	Zasady weryfikacji przez Jednostkę Kontraktującą wniosku o udzielenie dotacji pod kątem analizy oceny finansowej przedsiębiorcy.	Arkusze oceny odnosił się do sytuacji finansowej wnioskodawcy w pkt. 3.2 („Sytuacja finansowa wnioskodawcy”) i nie zawierał warunku jak w przypadku kolejnych edycji programu, które od zdolności operacyjnej i finansowej wnioskodawcy uzależniały dalszą ocenę wniosku.	Kryteria oceny za zdolność finansową i operacyjną przewidywały maksymalnie 20 punktów. Jeżeli łączny wynik uzyskany w tej kategorii wyniósł poniżej 12 punktów wniosek nie był dalej oceniany.	Kryteria oceny za zdolność finansową i operacyjną przewidywały maksymalnie 20 punktów. Jeżeli łączny wynik uzyskany w tej kategorii wyniósł poniżej 12 punktów wniosek nie był dalej oceniany.
7.	Zasady weryfikacji przez Jednostkę Kontraktującą wniosku o udzielenie dotacji pod kątem analizy sposobu wydatkowania środków dotacji	Beneficjent nie był zobowiązany do stosowania ustawy dot. zamówień publicznych. W przypadku kiedy umowa(y) z jednym dostawcą przewidywały współfinansowanie ze środków dotacji w kwocie ponad 5.000 euro, wnioskodawca był zobowiązany przedstawić porównanie co najmniej 3 ofert od potencjalnych dostawców wraz z uzasadnieniem wyboru. Przez ofertę rozumie się propozycję potencjalnego dostawcy zrealizowania ewentualnego zamówienia zawierającą wyszczególnienie przedmiotu zamówienia i ceny. Porównanie ofert stanowiło załącznik do raportu technicznego z realizacji projektu.	Beneficjent nie był zobowiązany do stosowania ustawy dot. zamówień publicznych. W przypadku kiedy umowa(y) z jednym dostawcą przewidywały współfinansowanie ze środków dotacji w kwocie ponad 5.000 euro, wnioskodawca był zobowiązany przedstawić porównanie co najmniej 3 ofert od potencjalnych dostawców wraz z uzasadnieniem wyboru. Wszystkie oferty muszą być ważne do dnia dokonania porównania przez beneficjenta i muszą zawierać opis przedmiotu, cenę i okres ważności oferty. Porównanie ofert stanowiło załącznik do raportu technicznego z realizacji projektu.	Beneficjent nie był zobowiązany do stosowania ustawy dot. zamówień publicznych. Jeżeli umowa(y) z jednym dostawcą / usługodawcą przewiduje(a) współfinansowanie ze środków wsparcia w kwocie większej niż 5.000 euro, wnioskodawca jest zobowiązany do wyboru dostawcy / usługodawcy w oparciu o porównanie co najmniej trzech aktualnych ofert przygotowanych przez dostawców / usługodawców. Uzasadnienie wyboru musi być załączone do Raportu Technicznego z realizacji działania. Odejście od tej zasady jest możliwe tylko w przypadkach, w których: przedmiot zamówienia może być oferowany tylko przez jednego dostawcę i nie może być zastąpiony innym równoważnym przedmiotem, lub w przypadku gdy zmiana dostawcy spowoduje konieczność nabywania rzeczy o innych parametrach technicznych, co powodowałoby nieproporcjonalnie duże trudności techniczne. Wszystkie oferty muszą być ważne na dzień dokonania porównania przez beneficjenta oraz muszą zawierać opis przedmiotu, cenę i okres ważności oferty.
8.	Określenie innej liczby wizyt monitorujących u beneficjenta	Monitorowanie obejmuje kontakty telefoniczne i korespondencję z beneficjentami na poziomie nie niższym niż 10% umów rozliczonych w roku oraz wizyty monitorujące w siedzibie beneficjenta na poziomie nie niższym niż 5% umów rozliczonych w roku.	Monitorowanie obejmuje kontakty telefoniczne i wizyty monitorujące w trakcie realizacji projektu, monitoringiem powinno być objętych minimum 15% umów, przy czym wizyty monitorujące powinny obejmować nie mniej niż 5% umów.	Umowa na koszty operacyjne pomiędzy PARP a RIF mówiła, że monitorowanie obejmuje kontakty telefoniczne i korespondencję z beneficjentami na poziomie nie niższym niż 10% umów rozliczonych w roku oraz wizyty monitorujące w siedzibie beneficjenta na poziomie nie niższym niż 5% umów rozliczonych w roku.

Załącznik 3

Wykaz podstawowych aktów prawnych dotyczących tematyki kontroli

1. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych - Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.
2. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości - Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.
3. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych - Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm. - uchylona z dniem 2 marca 2004 r.
4. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych - Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.
5. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości - Dz. U. Nr 109, poz. 1158 ze zm.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie działań podejmowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości - Dz. U. Nr 39, poz. 336 ze zm. – uchylone z dniem 10 lipca 2004 r.
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 marca 2001 r. w sprawie nadania statutu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości - Dz. U. Nr 18, poz. 216.
8. Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej - Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.
9. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - Dz. U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.
10. Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców - Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm. – uchylona z dniem 31 maja 2004 r.

Załącznik 4

Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Minister Finansów
6. Minister Gospodarki
7. Minister Rozwoju Regionalnego
8. Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
9. Przewodniczący Sejmowej Komisji Kontroli Państwowej
10. Przewodniczący Sejmowej Komisji ds. Unii Europejskiej
11. Przewodniczący Senackiej Komisji Spraw Unii Europejskiej